

Plaatsbinding in Almere: Verbonden met een nieuwe identiteit

(Bron: Geert van der Wijk, 2013)

MSc Culturele Geografie
Rijksuniversiteit Groningen
Faculteit Ruimtelijke Wetenschappen

Student: David Kooistra
Studentnummer: S3026779
Begeleider: prof. Dr. D. Strijker
Datum: 28 Augustus 2016

Samenvatting

Almere is een unieke stad binnen Nederland, slechts 40 jaar geleden, in 1976, ontving de stad haar eerste inwoner. In een korte tijd is de stad uitgegroeid tot één van de grootste steden van Nederland met een inwonersaantal dat tegen de 200.000 aanligt. Dit brengt de nodige opgaven met zich mee. Eén van deze opgaven is dat inwoners zich thuis in de stad moeten voelen. Place attachment is een belangrijk onderdeel hiervan, maar uit eerder onderzoek is gebleken dat de attachment in Almere relatief laag is. De doelstelling van dit onderzoek is om de huidige plaatsbinding in kaart te brengen: wat zijn de factoren die dit bepalen en aan welke identiteit bindt men zich? Dit is onderzocht met behulp van de volgende onderzoeksvraag:

'In hoeverre voelen de bewoners van Almere zich verbonden met de stad Almere en aan welke identiteit verbinden de bewoners zich?

Om dit onderzoek uit te voeren is er gekozen voor een kwantitatieve benadering en is de hele stad Almere als onderzoeksgebied meegenomen. Aan de hand van een aantal stellingen is de place attachment van een aantal bewoners opgesteld. Hiernaast is ook naar een aantal achtergrondkenmerken gevraagd. Tot slot zijn er van tevoren een aantal identity markers opgesteld die bedoeld zijn om de identiteit van de stad Almere in kaart te kunnen brengen.

Het onderzoek heeft enkele belangrijke bevindingen naar voren gebracht over de place attachment. Ten eerste is de place attachment over het algemeen beoordeeld als 'deels positief' en kan er gesproken worden van een redelijke place attachment van de bewoners met de stad. Ten tweede kwam naar voren dat place identity de belangrijkste bepalende factor is voor de place attachment in Almere. Een persoon die zich meer kan identificeren met de plek, voelt zich over het algemeen ook meer verbonden met de plek en dit is in Almere ook het geval.

Naast de place identity waren het ook de leeftijd en de aanwezigheid van vrienden in de stad die een positieve correlatie vertonen met de place attachment.

Vervolgens is er in het onderzoek gekeken naar de identiteit van Almere. De identity markers die als het meest bepalend voor de stad werden gekozen zijn de woonkenmerken: 'veel groen' en 'veel ruimte'. Dit wijst erop dat de identiteit van Almere voor een groot deel nog steeds wordt bepaald door het originele doel van de stad: wonen. Hiernaast is er ook naar voren gekomen dat 'veel verschillende mensen' als een belangrijk kenmerk voor de identiteit van Almere wordt gezien. Almere is een vrij nieuwe stad en heeft daarom ook geen duidelijke 'kernbevolking', waardoor de grote verscheidenheid van mensen goed naar voren komt in de identiteit, zei het positief of negatief.

In vergelijking met andere steden in Nederland loopt Almere nog steeds achter op het gebied van plaatsbinding. Steden van een gelijke grootte, maar met een historische identiteit, vertonen een significant hogere mate van place attachment. Dit wordt ook duidelijk als Almere wordt vergeleken met andere groeikernen: De groeikernen die al wel enige mate van historie hebben vertonen ook een hogere mate van place attachment, terwijl de 'compleet nieuwe steden' nog steeds achterblijven op het gebied van plaatsbinding.

De uiteindelijke conclusie is dat er een 'deels positieve' plaatsbinding bestaat met de stad Almere. Er is een duidelijke identiteit van Almere naar voren gekomen waar men zich aan kan binden. In vergelijking met andere steden in Nederland lijkt deze verbinding echter aanzienlijk lager.

Inhoudsopgave

1. Inleiding	3
2. Theoretisch kader.....	5
2.1 Place attachment.....	5
2.2 Demografische variabelen en place attachment	8
2.3 Identiteit van de plek.....	9
2.4 Conceptueel model	10
3. Methodologie	12
3.1 Het onderzoek	12
3.2 Het onderzoeksgebied.....	13
3.3 Place variabelen	15
3.4 De demografische variabelen.....	16
3.5 De identity markers	19
3.6 Werven participanten	20
3.7 Ethische verantwoording	21
4. Opbouw place attachment in Almere	22
4.1 Beschrijvende statistieken.....	22
4.2 Bivariate correlaties.....	27
4.3 Regressieanalyse place attachment	30
5. De identiteit van Almere	33
5.1 Algemene resultaten identity markers.....	33
5.2 Identiteitsbepalende factoren.....	38
6. Almere in vergelijking met Nederland	40
6.1 Vergelijking Gemeenten.....	40
7. Conclusie & Discussie	43
7.1 Place attachment en haar factoren.....	43
7.2 De identiteit van Almere	43
7.3 Place attachment in vergelijking	44
7.4 Uiteindelijke conclusie.....	44
7.5 Discussie	45
Literatuur.....	46
Bijlage 1: De gebruikte enquête	50

1. Inleiding

De jaren na de Tweede Wereldoorlog kende Nederland naast de wederopbouw ook een grote groei in bevolking. Groei vond vooral plaats in de steden en tegen de jaren '70 begonnen de grote steden, met name Amsterdam, last te krijgen van overbevolking. In de Tweede Nota over de ruimtelijke ordening, werd het concept 'gebundelde deconcentratie' geïntroduceerd, en dit moest het speerpunt van het nieuwe verstedelijkingsbeleid worden (Bontje, 2002). Dit concept moest aan de ene kant een alternatief bieden aan de groei in grote steden en aan de andere kant voorkomen dat er een te groot verlies aan open ruimte ontstond door suburbanisatie. In de Oriënteringsnota kregen deze plannen vorm: er werden een aantal groeikernen opgesteld die taakstellingen kregen voor het aantal te bouwen woningen en deze kernen kregen ruime subsidies voor woningbouw om deze plannen uit te kunnen voeren (Bontje, 2002). Er werden een stuk minder subsidies beschikbaar gesteld om werkgelegenheid aan te trekken, men verwachtte dat de nieuwe groeikernen uit zichzelf meer werkgelegenheid aan zouden trekken (Bontje, 2002).

De groeikernen werkten goed, vanuit het niets groeiden deze plekken uit tot de middelgrote steden die ze moesten worden. Het effect was echter sterker dan verwacht: de satellietsteden bleven groeien en de grote steden kregen te maken met leegloop (Reijndorp et al., 2012). Om deze verandering tegen te gaan is het beleid met de Vierde Nota over de ruimtelijke planning omgedraaid: de compacte stad werd het nieuwe speerpunt (van der Cammen & de Klerk, 1996). Deze nieuwe nota hield echter geen rekening met de groeiende mobiliteit van de bevolking, waaronder de opkomst van de auto, en had niet het beoogde effect: De groeikernen bleven verder groeien (Bontje, 2002). Deze onverwachte groei zorgde voor een aantal problemen: de groeikernen hadden vooral een woonfunctie en bleven op andere gebieden sterk achter, zo was er bijvoorbeeld een tekort aan voorzieningen (Reijndorp et al., 2012).

Eén van deze groeikernen is Almere. Almere was op het nieuwe land Flevoland opgezet in 1975, en moest functioneren als groeikern voor Amsterdam. De eerste bewoners kwamen in 1976 (van der Cammen & de Klerk, 2003) en de stad kende nog geen 10 jaar later al meer dan 40.000 inwoners (CBS, 2016). In het jaar 2016 telt Almere al bijna 200.000 inwoners, veel meer dan oorspronkelijk verwacht (CBS, 2016). Een belangrijke reden hiervoor is dat er ten tijde van de oprichting van Almere een golf van suburbanisatie heerste in Nederland en men verliet de grote stad om ruimer en groener te gaan wonen. Naast ruimte en groen bood Almere ook veel lagere huizenprijzen dan de grote stad, en vanwege de relatieve nabijheid van Amsterdam besloten veel mensen om naar Almere te vertrekken (Musterd et al., 2006).

Deze ontwikkeling van Almere nam een probleem met zich mee: plaatsbinding. Plaatsbinding, of place attachment, is een belangrijke catalysator voor sociale cohesie en participatie en de afwezigheid hiervan leidt tot een grotere mate van vervreemding (Planbureau voor de Leefomgeving, 2012).

Uit eerdere onderzoeken, voornamelijk het WOON-onderzoek, komt naar voren dat bewoners van groeikernen over het algemeen een relatief lage mate van plaatsverbinding hebben met de stad, ten opzichte van andere steden in Nederland (Deijl, 2013). Een mogelijke verklaring hiervoor is de snelle groei van Almere, de eerste generatie bewoners, komt uit 'oude' steden en had niet of weinig binding met de nieuwe woonplaats (Planbureau voor de Leefomgeving, 2012). Ook het gebrek aan geschiedenis kan een mogelijke reden zijn, geschiedenis is vaak een belangrijke factor van een stad waar de inwoners zich mee kunnen onderscheiden en verbinden (Frijhoff, 1995).

Binding met de plaats is belangrijk, omdat het de ontwikkeling van een gemeenschap op fysiek, sociaal, politiek en economisch gebied bevordert. Een sterke band met een plek motiveert mensen om de plek te beschermen en te verbeteren (Manzo & Perkins, 2006).

Om inzicht te krijgen in hoeverre de bewoners van Almere toch een verbinding hebben met Almere is de volgende onderzoeksvraag opgesteld: *'In hoeverre voelen de bewoners van Almere zich verbonden met de stad Almere en aan welke identiteit verbinden de bewoners zich?'* Deze vraag zal worden beantwoordt vanuit de volgende deelvragen:

- Welke factoren bepalen de verbondenheid van de Almeerders met de stad?
- Hoe identiteitsbepalend zijn verschillende 'identity markers' voor de inwoners van Almere?
- Hoe verschilt de verbondenheid van de Almeerders met de inwoners van andere gemeenten in Nederland?

2. Theoretisch kader

2.1 Place attachment

Het begrip dat in dit onderzoek centraal zal staan is plaatsverbinding, ofwel 'place attachment'.

In de wetenschap is men al lang bezig met het definiëren van de verbinding tussen de mens en zijn omgeving (Relph, 1976).

Zo wordt het gekoppeld aan begrippen als 'verbondenheid met de gemeenschap', 'sense of place' en 'place identity' (Hidalgo & Hernandez, 2001), dit maakt het lastig om te onderscheiden wanneer er over een zelfde begrip of een ander begrip wordt gesproken.

Er bestaat in de wetenschap wel een zekere consensus over het begrip, namelijk de definitie die ook in dit onderzoek gebruikt zal worden: 'Place attachment is een positieve affectieve band die mensen hebben met een specifieke plek' (Shumaker & Taylor, 1983).

Hiernaast zijn er echter ook andere definities die worden gehanteerd in de wetenschap: Hummon (1992) noemt het bijvoorbeeld een 'emotionele betrokkenheid met plekken' en Low (1992) noemt het 'de cognitieve of emotionele connectie van een individu met een specifieke omgeving'.

Het probleem van deze begrippen is dat ze vaak van meerdere kanten te benaderen zijn, het is niet altijd duidelijk wat er wordt bedoeld en het is niet mogelijk om een duidelijk onderscheid te maken tussen place attachment en andere begrippen die dicht tegen place attachment aanliggen, zoals tevredenheid over de buurt (Hidalgo & Hernandez, 2001). Eén onderdeel van place attachment komt in deze verschillende benaderingen vaak terug: Het verlangen om in de buurt van het object waar men zich mee verbonden voelt te blijven of om er naar terug te keren (Hidalgo & Hernandez, 2001). Dit onderdeel hangt samen met het idee dat place attachment mensen ertoe leidt om te beschermen wat men het meest liefheeft in de gemeenschap en om tijd, energie en geld te steken in de onderdelen die verbeterd kunnen worden (Zwiers et al., 2016).

Place attachment is te ontleden in drie dimensies (Zwiers et al., 2016).

Ten eerste heeft place attachment een sociale dimensie. Uit onderzoek is naar voren gekomen dat de woonduur van een individu een positief effect heeft op sociale participatie, wat op zijn beurt weer kan leiden tot een hogere mate van place attachment. Deze place attachment transformeert naar gevoelens van trots op de gemeenschap en kan leiden tot de formatie van en het behoud van een groep of cultuur (Low & Altman, 1992).

Ten tweede heeft place attachment een persoonlijke dimensie. Deze dimensie omvat geworteldheid, plaatsafhankelijkheid en plaatsidentiteit (Raymond et al., 2010). De geschiedenis van een plek en haar 'wortels' vormen een belangrijke binding voor place attachment en interesse in deze onderdelen helpt in het versterken van binding met de plek en de relaties in de gemeenschap (Lewicka, 2005).

De derde dimensie van place attachment is de fysieke omgeving. Zoals eerder al is aangegeven versterkt place attachment de wil om een plek te beschermen en te verbeteren. Mensen die een plek waarderen voor de kwaliteiten van de fysieke omgeving zijn sneller geneigd om een plek te beschermen, vanwege haar natuurlijke waarden (Stedman, 2002). De behoefte om de fysieke omgeving te beschermen is mogelijk een gemeenschappelijke overeenkomst die gebruikt kan worden om de participatie in de buurt te versterken (Zwiers et al., 2016).

Een relatief nieuw begrip dat aan place attachment verbonden kan worden is 'resilience' of veerkrachtigheid (Zwiers et al., 2016). Deze term is oorspronkelijk een ecologisch begrip, maar wordt recent steeds vaker gebruikt met betrekking tot gemeenschappen. Resilience kan gedefinieerd worden als de capaciteit van een gemeenschap om om te gaan met externe dreigingen en de vaardigheid om zich aan te passen aan veranderingen (Wilson, 2012). Resilience begint op het individuele niveau, maar kan met behulp van sociaal kapitaal en betrokkenheid van de gemeenschap uitgroeien tot resilience op gemeenschapsniveau (Zwiers et al., 2016). De drie dimensies van place attachment hebben een directe band met resilience en spelen mogelijk een belangrijke rol in het behoud van een gemeenschap. De sociale dimensie draagt bij aan de gewilligheid van een gemeenschap om banden met elkaar aan te gaan en dit helpt met het opbouwen van een sterk gemeenschapsgevoel, waar resilience op gebouwd kan worden (Brown et al., 2003). De persoonlijke dimensie van place attachment draagt bij aan het welzijn en kapitaal van een persoon. Dit helpt op zijn beurt met de bereidheid van een persoon om betrokken te zijn bij de gemeenschap en hier actief aan bij te dragen. Tot slot is de derde dimensie van fysieke omgeving een essentieel onderdeel van resilience. Een band met de fysieke omgeving van de gemeenschap kan zich omzetten in een gevoel van lokale trots en motiveert mensen om bij actief bij te dragen aan de gemeenschap (Zwiers et al., 2016).

Zoals eerder al besproken, kent place attachment meerdere definities. Alhoewel de band tussen persoon en plek in de meeste disciplines centraal staat, leggen verschillende disciplines de focus ergens anders (Low & Altman, 1992). Omgevingspsychologie legt de focus bijvoorbeeld bij de individu, terwijl antropologen en cultureel geografen de focus meer bij de gemeenschap en de banden hiervan legt. Mede door deze verschillende benaderingen zijn er door de tijd heen verschillende manieren ontwikkeld om place attachment uiteen te zetten (Kyle et al., 2005).

Een eerste benadering die in de literatuur vaak wordt gebruikt om place attachment uiteen te zetten is het twee-dimensionale model (Xu et al., 2015). Dit twee-dimensionale model is voor het eerst opgesteld door Williams & Roggenbuck (1989). In dit model wordt place attachment beïnvloed door twee variabelen: plaatsafhankelijkheid, ofwel 'place dependence' en plaatsidentiteit, ofwel 'place identity'.

'Place identity' beschrijft de relatie tussen de identiteit van een persoon en de fysieke plek (Proshansky, 1978). De place identity verwijst naar het symbolische belang van een plek in het leven van een persoon (Shamai, 1991). De kern van place identity is dat het uiteindelijk de identiteit van de persoon beschrijft, en niet de identiteit van de plek (Rijnks & Strijker, 2013).

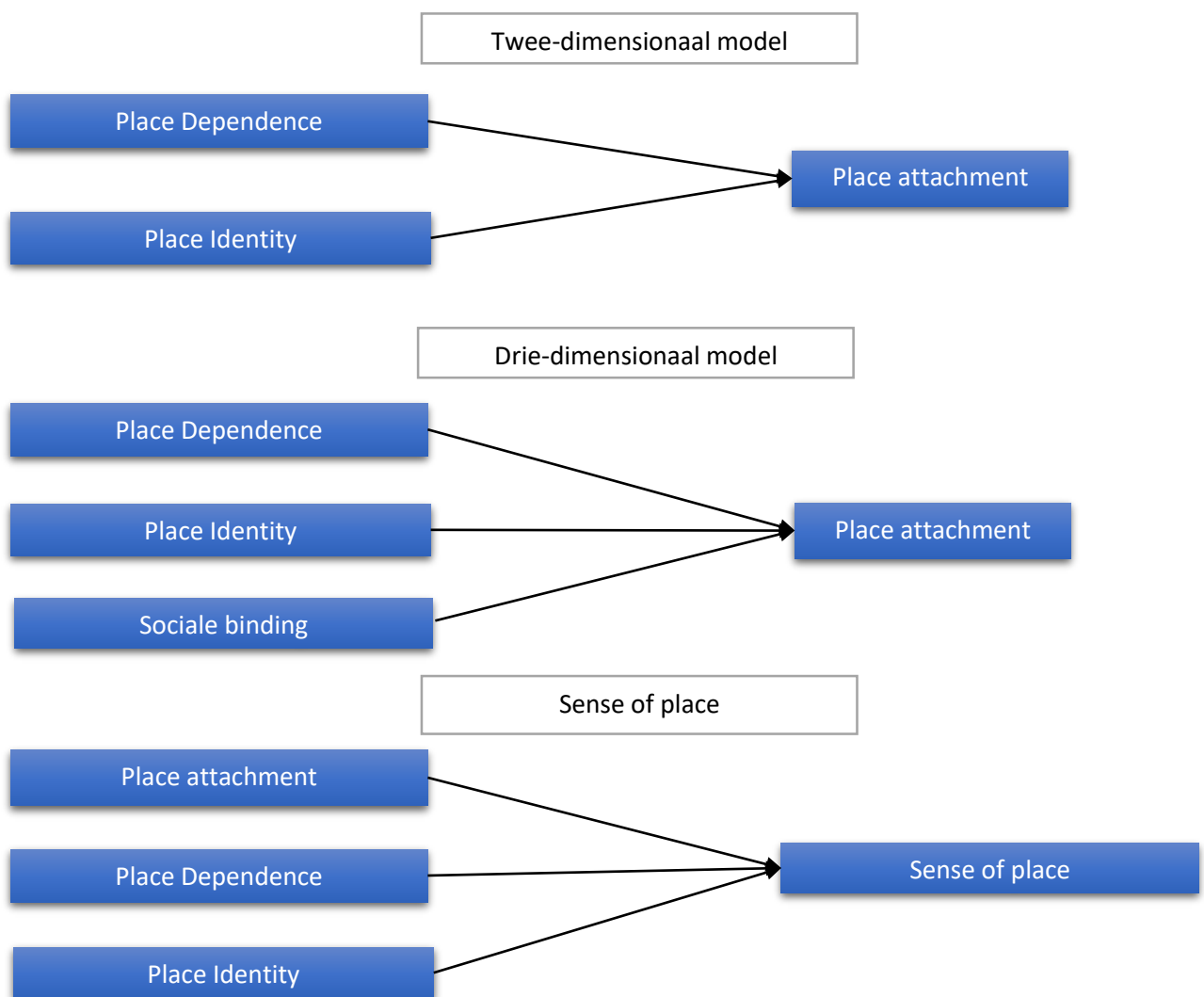
'Place dependence' wordt beschreven als de door de eigen waargenomen sterkte van associatie tussen de persoon en de fysieke plek. Ook richt dit begrip zich op de mate waarin een plaats in staat is om een persoon te voorzien van relevante aspecten, bijvoorbeeld werk, die specifieke doelen faciliteren. (Stokols & Shumaker, 1981).

Een tweede benadering die later in de literatuur is voorgesteld om place attachment uiteen te leggen is een drie-dimensionaal model (Xu et al., 2015). In dit drie-dimensionale model is ook sociale binding opgenomen. Na meerdere onderzoeken (Kyle et al., 2005; Moore & Greafe, 1994) bleek het twee-dimensionale model echter meer consistent om de place attachment te kunnen bepalen (Xu et al., 2015).

Alhoewel uit eerdere modellen naar voren komt dat place attachment nauw samenhangt met andere begrippen als place dependence en place identity, wordt place attachment vaak als het meest belangrijke onderdeel gezien (Shamai, 1991).

Volgens Jorgensen & Stedman (2001) hierentegen, is place attachment slechts een onderdeel van een overkoepelend concept dat andere concepten die een band tussen mens en plek beschrijven bevat: 'Sense of Place'. 'Sense of place' is de betekenis die een bepaald persoon of een bepaalde groep aan een ruimtelijke omgeving hecht (Jorgensen & Stedman, 2001). Jorgensen & Stedman (2001), delen sense of place op in drie dimensies: place attachment, place dependence en place identity. Deze drie variabelen zijn vaak lastig van elkaar apart te houden en daarom beargumenteren Jorgensen & Stedman (2001) dat een overkoepelend concept nodig is om deze begrippen beter te kunnen bestuderen.

Figuur 1: Modellen Place attachment

De onderlinge relatie tussen de begrippen kan echter ook een andere kant opwerken. Place attachment kan gezien worden als het meest belangrijke deel van sense of place (Jorgensen & Stedman, 2001), de andere twee begrippen beïnvloeden op hun beurt de place attachment en meerdere onderzoekers noemen place identity en place dependence als de belangrijkste componenten van place attachment (Kyle et al., 2005).

Place dependence als onderdeel van place attachment gaat ervan uit dat men verbonden raakt met een plek gebaseerd op hoe geschikt de plek is voor het doen van specifieke activiteiten die belangrijk zijn voor het individu (Moore & Graefe, 2004). Place identity als onderdeel van place attachment gaat ervanuit dat men meer verbonden kan raken met een plek als men zichzelf er meer mee kan identificeren (Proshansky, 1978).

Ook tussen place dependence en place identity zijn onderlinge verbanden gevonden (Xu et al., 2015). Moore & Graefe (2004) bijvoorbeeld, vonden een correlatie tussen het aantal bezoeken aan een bepaalde plek en de mate van place identity. In het onderzoek van Moore & Graefe (2004) werd het aantal bezoeken als een onderdeel van place dependence gezien. In andere onderzoeken wordt deze correlatie echter niet gevonden, ook al wordt de aanwezigheid van deze correlatie over het algemeen wel geaccepteerd (Proshansky et al., 1983).

2.2 Demografische variabelen en place attachment

Alhoewel de invloed van place dependence en place identity op place attachment het meest wordt besproken in de literatuur, zijn er ook een aantal andere, voornamelijk demografische, variabelen die samenhangen met place attachment.

Een eerste variabele die in de literatuur veel aandacht heeft gekregen is de woontuur, of de tijd dat iemand al bij een plaats woont (Lewicka, 2011). In de literatuur is er consistent aangetoond dat de correlatie tussen woontuur en place attachment zwak, maar significant en positief is (Brown & Raymond, 2007). Dit betekent dat naarmate een persoon langer op dezelfde plek woont, hij langzamerhand een sterkere band opbouwt met de plek.

Een tweede variabele die aansluit bij de woontuur is het zijn van een huiseigenaar. Gelijk aan woontuur heeft het zijn van een huiseigenaar, ten opzichte van het zijn van een huurder, een significant effect op de place attachment (Bolan, 1997). Dit zou kunnen komen, omdat iemand die investeert in een huis, indirect ook investeert in de plek en zich opmaakt om hier voor een langere tijd te blijven, in tegenstelling tot een huurder.

Ook de basis demografische variabelen, zoals leeftijd en geslacht, worden in de literatuur vaak aangehaald als mogelijk belangrijke factoren voor place attachment (Xu et al., 2015). Leeftijd wordt vaak als een significante factor voor place attachment gevonden. Al hoewel dit verband zwak is, heeft leeftijd een positief effect op de place attachment (Lewicka, 2005). Leeftijd heeft echter wel vaak een sterk positief verband met woontuur, dus het is mogelijk dat het verband tussen leeftijd en place attachment een schijnverband is (Lewicka, 2005).

Geslacht vertoont vaak ook significante, maar zwakke correlaties. Mannen hebben over het algemeen een iets hogere place attachment dan vrouwen (Vorkinn & Riese, 2001). In de literatuur bestaat er echter geen duidelijke consensus over de oorzaak van deze correlatie en wat het verschil in geslacht betekent voor place attachment (Xu et al., 2015).

De relatie tussen place attachment en socio-economische factoren is over het algemeen wat minder consistent (Lewicka, 2010). Alhoewel een hoge opleiding en een hoog inkomen in sommige onderzoeken gepaard gaan met een hogere vorm van place attachment (Krannich & Greider, 1984),

komt het vaker voor dat een hoge opleiding en een hoog inkomen gepaard gaan met een lagere vorm van place attachment (Lewicka, 2010). Een mogelijke verklaring hiervoor is dat mensen met een hogere opleiding vaker mobiel zijn en zich daarom minder verbinden met één plek (Lewicka, 2010).

Een volgende demografische factor die in de literatuur naar boven komt is afkomst. Uit eerdere onderzoeken blijkt dat mensen die uit een ander land komen zich over het algemeen in een lagere mate verbonden voelen met de plek (Fried, 2000). Dit zou bijvoorbeeld kunnen komen door cultuurverschillen tussen twee bevolkingsgroepen, waarbij de ene groep zich minder thuis voelt op de 'plek van de ander' (Fried, 2000). De ander, of cultureel 'niet-dominante' groep, identificeert zich meer met een andere cultuur en heeft om deze reden meer moeite om zich aan te sluiten aan de dominante cultuur (Maliepaard et al., 2010). Als er een grotere mate van dezelfde groep aanwezig is, worden deze effecten echter vaak rechtgetrokken. De mate van place attachment van een 'niet-dominante' groep kan dan net zo hoog worden als die van de 'dominante' groep (Bailey et al., 2012). Een andere set van factoren die een effect op de place attachment van een persoon kan hebben is nauw verbonden met place dependence. Belangrijke pointers om place attachment op te bouwen die uit de literatuur naar voren komen, zijn de aanwezigheid familie en vrienden en of een persoon werkt op de plek (Hipp & Perrin, 2009). Een persoon die meer persoonlijke banden opbouwt met andere personen in de plek bouwt indirect ook een sterkere band op met de plek. Uit eerder onderzoek komt dan ook naar voren dat een persoon met werk, vrienden en familie in de plek positief correleert met place attachment (Hipp & Perrin, 2009).

Een laatste variabele die uit eerder onderzoek naar voren komt is het lid zijn van een club. Tijdens bijeenkomsten van bijvoorbeeld een sportclub, of een zangclub komen mensen uit de gemeenschap bij elkaar en dat helpt in het opbouwen van de onderlinge verbanden in de gemeenschap wat op haar beurt weer kan bijdragen aan het bevorderen van de place (Deijl, 2013).

Tot slot is het lastig om deze onderdelen van place attachment los te zien van andere onderdelen, zoals place dependence en place identity. Het hebben van werk op de plek is vaak verbonden aan place dependence en de aanwezigheid van familie is vaak verbonden aan place identity (Hipp & Perrin, 2009). Om de sterkte van dit soort verbanden te testen wordt er vaak gebruik gemaakt van een multicollineariteitstesten (Norusis, 2008).

2.3 Identiteit van de plek

Een ander belangrijk onderdeel dat besproken moet worden is de identiteit van een plek. Een gemeenschappelijke identiteit van een plek is een belangrijk onderdeel van de place attachment (Tempelman, 1999). Zoals eerder al naar voren is gekomen zijn geworteldheid en trots belangrijke onderdelen van place attachment en deze worden vaak geconstrueerd en versterkt door een gemeenschappelijke identiteit (Zwiers et al., 2016).

Een gemeenschappelijke identiteit komt niet tot stand door een inhoudelijk verschil tussen twee verschillende identiteiten, maar door een proces van 'othering' (Barth, 1995). In dit proces worden denkbeeldige lijnen getrokken die een groep afscheiden van andere groepen. Deze lijnen worden in stand gehouden door culturele elementen in te zetten. Deze elementen kunnen bijvoorbeeld taal, afkomst of gewoonten zijn en worden uitgekozen uit zowel bestaande als verzonnen traditie (Barth, 1995). Een voorbeeld hiervan is de traditionele kledij in Urk, die wordt gedragen om het 'unieke' karakter van de plek uit te beelden en om onderscheid te kunnen maken tussen mensen die van Urk komen en de mensen die niet van Urk komen, de rest. De andere groep wordt negatief gestereotypeerd en gebruikt als een weerspiegeling om de eigen groep beter neer te zetten en de

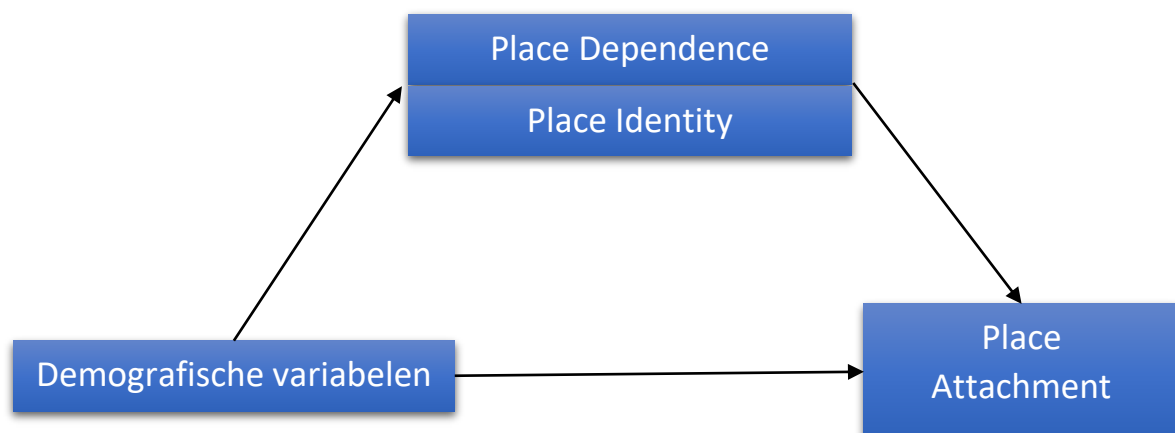
identiteit te versterken (Rijnks & Strijker, 2013).

Een belangrijk aspect van deze gemeenschappelijke identiteit is dat deze deels, of volgens sommigen in zijn geheel, wordt uitgevonden of geconstrueerd en daarmee ook niet echt bestaat, maar slechts een sociale constructie is (Hobsbawm & Ranger, 2012). Hieruit volgen meerdere theorieën. Ten eerste zou dit betekenen dat er meerdere identiteiten naast elkaar kunnen bestaan. Verschillende culturele groepen komen op verschillende manieren bij elkaar op dezelfde plek. Hierbij hoort dat de culturele elementen van een groep of plek dynamisch zijn (Creswell, 2014). Culturele elementen van de plek worden gevormd door de interactie van verschillende groepen. Een tweede theorie die hier uit gehaald kan worden is dat ondanks het bestaan van meerdere culturele groepen op één plek, het van buitenaf toch lijkt alsof er maar één culturele groep in de plek is te vinden (Tempelman, 1999). Dit lijkt een gevolg te zijn van de verschillende machtsverhoudingen die aanwezig kunnen zijn in een plek. Bepaalde groepen in de samenleving hebben een grotere invloed dan anderen, bijvoorbeeld door een betere financiële of politieke positie. Met behulp van deze invloed is het mogelijk om het beeld wat men van buitenaf vormt over de plek te beïnvloeden. De minder dominante groepen accepteren deze bepaalde identiteit en onderstrepen daar de machtsverhoudingen mee (Holloway & Hubbard, 2001). Hierbij is wel belangrijk dat deze andere culturele identiteiten niet verdwijnen, maar naast de dominante groep blijven bestaan en op een zekere wijze ook de dominante culturele identiteit blijven beïnvloeden.

Een manier om een gemeenschappelijke identiteit in kaart te brengen, is met behulp van identity markers. Dit zijn specifieke onderdelen van een identiteit, waaraan het gehele 'verhaal' van een gemeenschap mee verteld kan worden (Tempelman, 1999). Aan de hand hiervan is het mogelijk voor een persoon om te bepalen in hoeverre hij/zij zich hierbij vindt passen. Een nadeel hiervan is dat vaak het dominante verhaal verteld wordt en dat hierdoor mensen zich niet kunnen identificeren met de voorgelegde identiteit, terwijl zij zich hier wel toe zouden rekenen (Holloway & Hubbard, 2001).

2.4 Conceptueel model

Figuur 2: Conceptueel model onderzoek

Er zijn in het theoretisch kader meerdere manieren naar voren gebracht om de place attachment te kunnen berekenen. Ten eerste is het twee dimensionale model voorgesteld, waarbij place attachment wordt beïnvloed door zowel place dependence als place identity (Xu et al., 2015). Ten

tweede is hier ook een variant op met een derde dimensie, namelijk sociale bindingen (Xu et al., 2015). Deze variant bleek echter minder precies dan de eerste variant te zijn, dus deze zal in het onderzoek verder buiten beschouwing worden gelaten. Tot slot stelden Jorgensen & Stedman (2001) een derde variant voor, deze variant kent een overkoepelend begrip, namelijk Sense of Place. Sense of place wordt beïnvloed door place dependence, place identity en place attachment.

Dit onderzoek zal zich focussen op de place attachment, de verbinding die de bewoners met de stad hebben. Hiervoor is er gekozen om de eerste benadering te gebruiken, waarbij place attachment als afhankelijke variabele wordt ingezet en wordt beïnvloed door place dependence en place identity.

In het theoretisch kader is vervolgens naar voren gekomen dat er ook verschillende demografische variabelen van invloed kunnen zijn op de verbinding die een persoon met de plek heeft. Om deze reden is er ook een aantal demografische variabelen in het onderzoek opgenomen om een zo compleet mogelijk beeld van de place attachment van de bewoners van Almere te kunnen scheppen. Een aantal van deze demografische variabelen hebben hiernaast ook invloed op place dependence en place identity. Om deze reden wordt er vanuit gegaan dat de demografische variabelen invloed hebben op alle drie de place variabelen.

3. Methodologie

3.1 Het onderzoek

Het doel van dit onderzoek is het verkrijgen van een beeld van de plaatsbinding die de bewoners van Almere op dit moment hebben, waar deze binding van afhankelijk is en op welke identiteit deze is gebaseerd. In de inleiding is al naar voren gekomen dat de bewoners van Almere, net als bewoners van andere 'New Towns', over het algemeen een vrij lage verbinding hebben met hun stad in vergelijking met andere dorpen en steden in Nederland. In Almere besteedt de gemeente hier aandacht aan en wordt er op verschillende manieren geprobeerd om de plaatsbinding van de bewoners met de stad te verbeteren (Gemeente Almere, 2013).

Om dit onderzoek uit te voeren is er gekozen voor een kwantitatieve benadering. Almere kent op het moment van onderzoek ongeveer 199.000 inwoners (CBS, 2016) en om een goed beeld te kunnen schetsen van de bevolking is een brede aanpak nodig. Ook de vraagstelling nodigt uit tot een kwantitatieve benadering: er wordt naar een vrij groot aantal variabelen gekeken die mogelijk invloed uit kunnen oefenen op de place attachment en met kwantitatief onderzoek is dit beter in kaart te brengen.

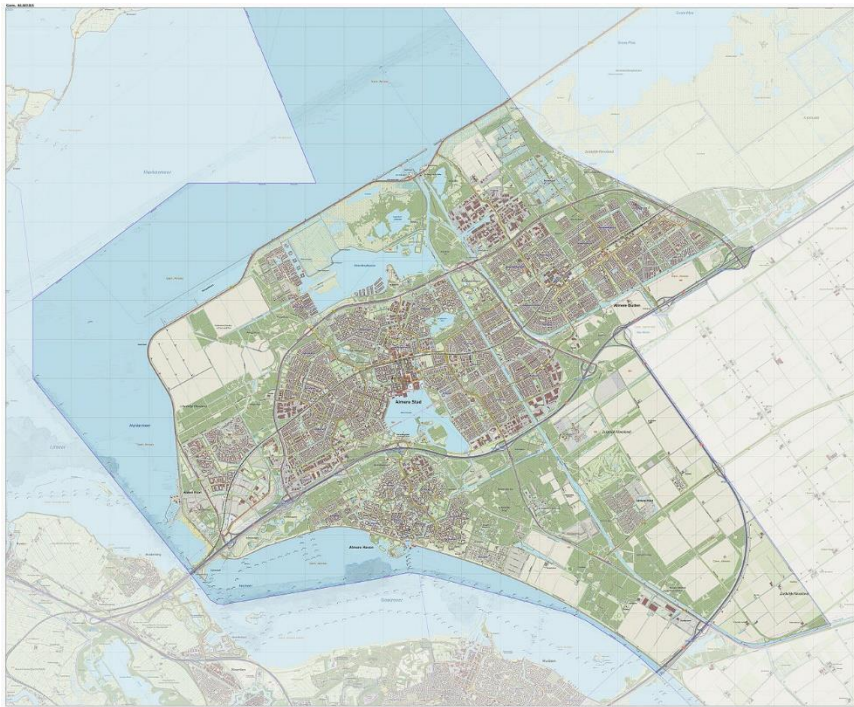
Uiteindelijk zijn er 67 personen geënquêteerd en het onderzoek is gebaseerd op de data die uit deze vragenlijsten naar voren is gekomen.

De gegevens zijn hierna met behulp van SPSS geanalyseerd. Ten eerste wordt er een aantal descriptieve tabellen gemaakt om de gegevens in kaart te brengen. Ten tweede wordt er een multicollineariteitstest uitgevoerd om vast te kunnen stellen of er een paar variabelen zijn die te sterk van elkaar afhankelijk zijn en daarom geschrapt moeten worden. Ten derde zal er een aantal regressieanalyses worden uitgevoerd om de effecten van place identity, place dependency en de demografische variabelen op place attachment te toetsen. In dit onderzoek is er gekozen voor de lineaire regressie. Deze is gekozen, omdat place attachment als ratio-variabele wordt gemeten en de enige afhankelijke variabele van dit onderzoek is (Norusis, 2008).

3.2 Het onderzoeksgebied

Het onderzoeksgebied dat is gekozen voor het onderzoek is de Gemeente Almere. Zoals is aangegeven in het begin van de scriptie is het doel van het onderzoek om een beeld te krijgen van de plaatsbinding van de bewoners van de stad en om deze reden wordt de hele Gemeente Almere dan ook als onderzoeksgebied genomen.

Figuur 3: Grenzen Gemeente Almere

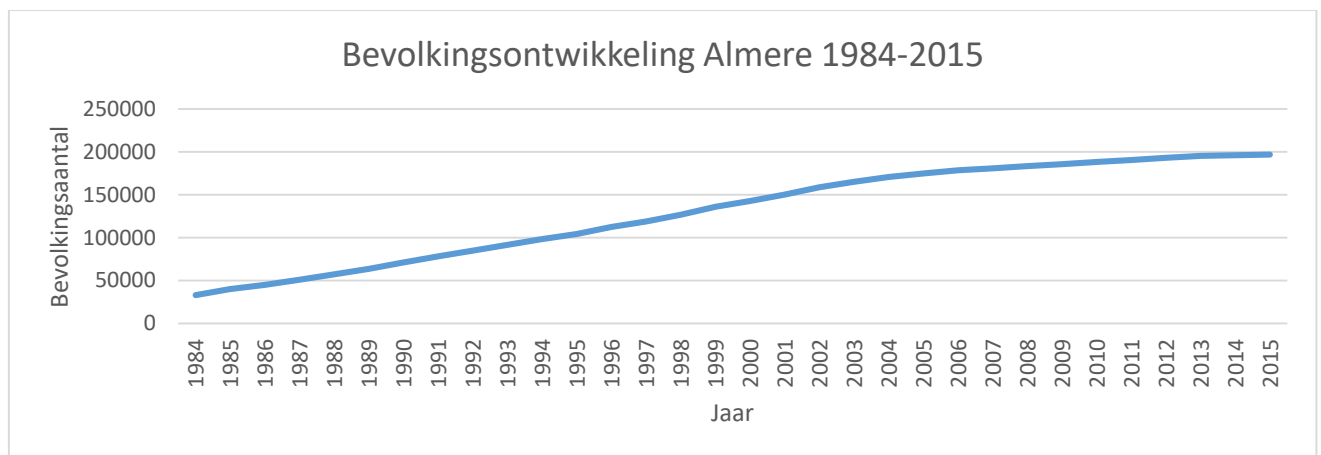

Bron: van Aalst (2015)

Almere is, zoals in de inleiding al is vermeld, gepland met de Tweede Nota van Ruimtelijke Ordening om de bevolkingsgroei van Amsterdam op te kunnen vangen (Bontje, 2002). In 1976 waren de eerste huizen afgerond en kwamen de eerste bewoners binnen (van Cammen & de Klerk, 2003). Almere is oorspronkelijk opgezet als een meerkernenstad, hiermee kon Almere ruim worden opgezet en kon het de groei beter opvangen (Gemeente Almere, 2009).

Oorspronkelijk was Almere onderdeel van de gemeente 'Zuidelijke IJsselmeerpolders', maar in 1984 is besloten om deze gemeente op te delen en werd Almere een eigen gemeente (Rijksoverheid, 1983). Rond deze tijd had Almere al een bevolkingsaantal van 33.000, maar in de jaren daarna is de bevolking van Almere explosief gegroeid.

Figuur 4: Bevolkingsontwikkeling Almere 194-2015

Bron: CBS (2016)

Zoals in bovenstaand figuur is te zien, haalde Almere in 1994, nog geen twintig jaar na de oprichting, 100.000 inwoners en de stad bleef gestaag doorgroeien, tot ongeveer 2008. Een belangrijke reden hiervoor is dat in dat jaar de financiële crisis toesloeg, men had minder geld en de huizenmarkt stortte in, waardoor men minder snel geneigd was om te gaan verhuizen (Boelhouwer, 2015). Almere kan nog steeds worden gezien als groeistad in Nederland, ondanks de stagnatie, de groei ligt boven het landelijk gemiddelde. Volgens huidige prognoses zal deze groei ook gestaag doorzetten en wordt er verwacht dat Almere in 2025 rond de 233.000 inwoners heeft, waarmee Almere de vijfde stad van Nederland zal worden. Een andere interessante ontwikkeling die Almere heeft doorgemaakt op het gebied van bevolking is het relatief grote aantal van allochtonen. In 2008 had Almere al het vijfde-grootste aantal allochtonen in Nederland (Dagevos, 2009) met 37%, waarvan 19% niet-westers zijn (Gemeente Almere, 2013). Wat hierbij verder opvallend is, is dat het absolute aantal van Nederlanders blijft afnemen en dat het vooral Surinamers zijn die de groei van de stad verzorgen (Gemeente Almere, 2013).

Figuur 5: Uitbreidingsplannen Almere-Amsterdam

Bron: Gemeente Almere (2012)

Mede dankzij deze gestage groei van de bevolking is Almere een stad die nog steeds volop in ontwikkeling is. Met de oorspronkelijke opzet van de stad zou er ruimte moeten zijn voor 250.000 inwoners, maar intussen is men in Almere deze capaciteit te vergroten naar 350.000 (Gemeente Almere, 2012). Eén van de belangrijkste punten hiervan is de verbondenheid met Amsterdam.

Almere en Amsterdam waren al aan elkaar verbonden sinds de conceptie van Almere, maar met de huidige visies moet deze verbinding nog beter worden. Zo komen er nieuwe wegen en worden er nieuwe openbaar-vervoer verbindingen opgezet die bereikbaarheid van Amsterdam significant moeten verbeteren (Gemeente Almere, 2012). Hiernaast moet langs deze nieuwe wegen drie nieuwe kernen van Almere worden opgezet, om de verwachte bevolkingsgroei op te kunnen vangen (Gemeente Almere, 2012).

3.3 Place variabelen

Place attachment

De kern van het onderzoek is, zoals hiervoor al is besproken, de place attachment, of de verbinding die de personen met de plek hebben. Hiervoor zal place attachment als afhankelijke variabele worden gebruikt. Gebaseerd op eerdere onderzoeken (Jorgensen & Stedman, 2001; Rijnks & Strijker, 2013) en ervaringen wordt deze variabele geconstrueerd aan de hand van een aantal stellingen.

Figuur 6: stellingen place attachment

Ik voel me op mijn gemak als ik in Almere ben.
Ik voel me het meest gelukkig als ik in Almere ben.
Almere is mijn favoriete plek om te zijn.
Ik mis Almere heel erg als ik er voor een langere tijd van weg ben.

Deze stellingen zijn varianten op de stellingen van Jorgensen & Stedman (2001), die in dat onderzoek ook zijn gebruikt om de place attachment te kunnen meten. Deze stellingen zijn gesteld aan de hand van een vijf-punts likert-schaal, waaraan men kan aangeven in hoeverre men het met de stelling eens is. Er is voor een vijf-punts schaal gekozen om de respondenten genoeg antwoord opties te geven en een optie voor een neutraal antwoord open te houden.

Om met deze variabelen analyses uit te kunnen voeren wordt het totaal aantal punten van de vier stellingen bij elkaar opgeteld en vervolgens door vieren (het aantal stellingen) gedeeld. Dit geeft één enkele indicator voor place attachment die als ratio-variabele gebruikt kan worden, omdat de data een duidelijk onderscheid maakt in een hoge en lage mate van place attachment (Allen & Seaman, 2007).

Place dependence

De eerste onafhankelijke variabele die wordt gebruikt in dit onderzoek is de place dependence, of plaatsafhankelijkheid. Uit de literatuur is naar voren gekomen dat dit één van de belangrijkste variabelen is om place attachment te kunnen meten (Kyle et al., 2005). Deze variabele is op een gelijke manier als de place attachment opgesteld. Men krijgt een aantal stellingen voorgelegd die met behulp van een vijf-puntige likert-schaal beantwoord kunnen worden.

Figuur 7: stellingen place dependence

Almere is voor mij de beste plek om de dingen te doen die ik graag doe.
Wat mij betreft zijn er betere plekken om te zijn dan in Almere.
Almere is geen goede plek om de dingen te doen die ik graag doe.

Deze stellingen zijn net als de stellingen voor place attachment opgesteld aan de hand van de stellingen die Jorgensen & Stedman (2001) hebben gebruikt om place dependence op te kunnen meten.

Voor de analyse wordt van place dependence ook één enkele variabele gebruikt en deze wordt berekend door de punten per stelling op te tellen en vervolgens te delen door drie (het aantal stellingen).

Place identity

De tweede onafhankelijke variabele die is opgesteld voor dit onderzoek is place identity. Gelijk aan place dependence is deze variabele naar voren gekomen als een belangrijke variabele om de place attachment te kunnen berekenen (Kyle et al., 2005). Net als de twee voorgaande variabelen is place identity opgesteld met behulp van een aantal stellingen gebaseerd op Jorgensen en Stedman (2001) en kunnen deze stellingen worden beantwoord aan de hand van een vijf-puntige likert-schaal. Tot slot wordt er voor de analyse van place identity één variabele gemaakt die op dezelfde wijze als place dependence wordt gevormd.

Figuur 8: stelling place identity

De stad Almere is een goede reflectie voor wie ik ben als persoon.
Ik heb het gevoel dat ik echt mezelf kan zijn in Almere.
Almere zegt erg weinig over wie ik ben als persoon.

3.4 De demografische variabelen

Woonduur

De eerste demografische variabele die wordt gebruikt om een goed beeld van place attachment te krijgen is woonduur. Woonduur heeft in de literatuur al ruime aandacht gekregen en toont een consistent verband met place attachment (Lewicka, 2011).

De woonduur wordt gemeten in jaren.

Soort woning

Een tweede demografische variabele die uit de literatuur naar voren komt is het soort woning dat men heeft. In de literatuur wordt gesteld dat een huiseigenaar meer investeert in een plek en zich opmaakt om er langer te blijven. Hieruit zou naar voren komen dat een huiseigenaar over het algemeen een hogere mate van place attachment heeft (Bolan, 1997).

Om deze variabele te kunnen vormen is de volgende vraag aan de respondenten voorgelegd:

‘Heeft u een huur- of een koopwoning?’

Deze vraag naast de opties huur- en koopwoning ook ‘niet van toepassing’ als antwoord, omdat het waarschijnlijk is dat niet alle inwoners een eigen huis hebben.

Leeftijd

De volgende variabele is leeftijd. Leeftijd wordt consistent als een significante factor voor place attachment gevonden, leeftijd kan echter zowel een positief als een negatief effect op place attachment hebben (Lewicka, 2005).

Leeftijd wordt opgemeten in jaren.

Geslacht

Geslacht komt ook in de literatuur naar voren als een significante indicator van place attachment. Alhoewel er geen consensus bestaat over de reden van de invloed van geslacht (Xu et al., 2015), zal deze wel worden meegenomen als indicator voor place attachment.

Opleiding

De relatie tussen socio-economische factoren, zoals opleiding, en place attachment is over het algemeen minder consistent (Lewicka, 2010). Toch bestaan er meerdere theorieën over het verband en daarom zal opleiding ook worden meegenomen als indicator voor place attachment.

Allereerst wordt deze vraag deels open gesteld aan de respondenten en kan er geantwoord worden op basis van de huidige onderwijsniveaus (geen opleiding, lager onderwijs, VMBO, HAVO, VWO, MBO, HBO, WO). Voor de analyse, om het overzicht beter te kunnen bewaaren, worden deze opties echter verkleind naar laag (geen opleiding, lager onderwijs, VMBO), middel (HAVO, VWO, MBO) en hoog (HBO, WO).

Afkomst

Een volgende indicator die in de literatuur naar boven komt is afkomst (Fried, 2000). In tegenstelling tot verschillen in etniciteit wordt hier onderscheid gemaakt in binnenlander/buitenlander. De theorie is dat iemand die al langer in het land woont, zich meer kan identificeren met de lokale cultuur. Om deze reden wordt er gevraagd naar de hoeveelste generatie Nederlander de respondenten zijn. Er wordt onderscheid gemaakt in de eerste generatie, tweede generatie en derde generatie en verder. Deze vraag wordt in drie delen gesteld:

- 'Bent u geboren in Nederland?'
- 'Zijn uw ouders geboren in Nederland?'
- 'Zijn uw grootouders geboren in Nederland?'

Om verwarring te voorkomen worden respondenten die aangeven dat slechts één van de ouders, of grootouders is geboren in Nederland, bij dezelfde categorie ingedeeld als mensen waarvan beide ouders of grootouders in Nederland geboren zijn.

De respondenten worden vervolgens ingedeeld in vier categorieën:

- Eerste generatie (mensen die niet geboren zijn in Nederland)
- Tweede generatie (zelf geboren in Nederland, ouders niet)
- Derde generatie (ouders en zelf geboren in Nederland)
- Vierde generatie en verder (grootouders, ouders en zelf geboren in Nederland en hierboven).

Aanwezigheid van werk

In de literatuur is er ook aandacht besteed aan de rol van het hebben van een baan op de plek (Hipp & Perrin, 2009). Er wordt vanuit gegaan dat een persoon die naast het wonen op de plek ook een baan op de plek heeft, meer investeert en betrokken raakt bij de plek en daarmee ook een hogere vorm van place attachment opbouwt.

In de literatuur wordt er onderscheid gemaakt tussen het wel en niet werken op de plek, daarom wordt deze vraag als een ja/nee vraag gesteld, met een 'niet van toepassing' optie voor de respondenten die niet werkzaam zijn.

Aanwezigheid van vrienden en familie

Gelijk aan de aanwezigheid van werk wordt ook de aanwezigheid van vrienden en familie als een belangrijke indicator voor place attachment gezien (Hipp & Perrin, 2009). Een persoon die meer

persoonlijke banden heeft in de plek zal ook een hogere mate van place attachment opbouwen. Omdat deze theorie specifiek ingaat op de aanwezigheid van vrienden en familie binnen/buiten de plek heeft deze vraag ook een tweedeling van wel en niet in Almere.

Ook worden deze vragen in een ja/nee vorm gesteld:

- Woont het grootste deel van uw vrienden in Almere?
- Woont het grootste deel van uw familie in Almere?

Er is gekozen om dit op een simpele ja/nee vraag te houden, omdat een specifiekere vorm van deze vraag kan leiden tot te veel verwarrende en onduidelijke categorieën.

Clublidmaatschap

De laatste demografische variabele die in het onderzoek wordt gebruikt is het lid zijn van een club, ofwel clublidmaatschap. In eerder soortgelijk onderzoek kwam dit als een belangrijke indicator naar voren (Deijl, 2013) en daarom wordt deze variabele ook in dit onderzoek opgenomen.

Net als de hiervoor besproken variabelen wordt deze vraag als een tweedeling gesteld, omdat het voor de variabele niet belangrijk is bij wat voor een soort club men hoort, maar dat men bij een club hoort en op reguliere basis in contact komt met andere mensen.

3.5 De identity markers

In het tweede deel van het onderzoek wordt er aandacht besteed aan de identity markers. Het doel van de identity markers is het verkrijgen van een beter beeld van de identiteit van Almere. De identity markers zijn zowel fysieke als sociale elementen die mensen aan een plek kunnen geven om de plek te kunnen onderscheiden van andere plekken (Tempelman, 1999). Men krijgt een aantal identity markers voorgelegd waarvan men kan aangeven in hoeverre ze deze identity markers vinden passen bij de stad en in hoeverre deze markers bepalend zijn voor de identiteit van de stad. Deze markers worden gebruikt om de tweede deelvraag van het onderzoek te kunnen beantwoorden.

Figuur 9: Identity markers Almere

Stadslandgoed 'De Kemphaan'
Stadhart Almere
De Noorderplassen
De Havenkom in Almere-Haven
Het Kasteel
De Primark in Almere-Stad
Almeerderstrand
Libelle Zomerweek
Floriade
Uitgaan
Veel groen
Veel ruimte
Watersport
Kindvriendelijk
Veilig
Moderne inrichting
Dode sfeer
Geen historie
Veel verschillende mensen
Dynamisch
Satelliet van Amsterdam
Vrijheid

Deze lijst is op twee manieren opgesteld. Ten eerste is met behulp van beleidsstukken van de Gemeente Almere (Gemeente Almere, 2015), en wat vanuit daar als identiteitsbepalend is voor Almere een aantal markers opgesteld. Deze lijst is vervolgens aangevuld met behulp van een kort vooronderzoek. Aan een aantal voorbijgangers is de vraag 'Waar denkt u aan als u aan Almere denkt?' voorgelegd. Hieruit zijn een aantal markers voortgekomen die deels aansloten met de visie van Almere en deels zijn hier een aantal nieuwe termen uitgekomen¹.

Deze markers zijn aan respondenten voorgelegd met behulp van een vijf-puntige likert schaal waarmee men kon aangeven in hoeverre men de marker bepalend vond voor de identiteit van de stad.

3.6 Werven participanten

Aan de hand van de variabelen is een enquête (zie Bijlage 1 voor de complete enquête) opgesteld die vervolgens is voorgelegd aan meerdere personen. Allereerst is een groot deel van het onderzoek uitgevoerd op het Stadhuisplein, één van de grotere pleinen van het centrum van Almere. Vervolgens zijn er, met het doel om het onderzoek representatiever te maken, een paar wijken bezocht, namelijk de Velden, Parkwijk en Noorderplassen, die niet vaak voorkwamen in de eerste enquêtes. Het is namelijk mogelijk dat de mensen uit deze wijken zich minder verbonden voelen met de stad, of buiten de stad werken, of minder vrienden/familie in de stad hebben, waardoor ze minder snel geneigd zijn om het centrum te bezoeken.

De enige vereiste voor respondenten was dat ze in Almere woonachtig moesten zijn. Hiernaast zijn de respondenten non-selectief aangesproken.

Uiteindelijk zijn er 67 respondenten geënuêteerd. 40 hiervan zijn in de eerste week van juni, in de middag en in de avond, op het Stadhuisplein aangesproken. In de tweede week van juni zijn deze aangevuld met 8 enquêtes uit Parkwijk, 10 uit de Velden en 9 uit de Noorderplassen. Deze zijn 's avonds afgenomen, om er zeker van te zijn dat er genoeg mensen thuis waren.

¹: De achterliggende gegevens van dit vooronderzoek zijn wegens omstandigheden verloren gegaan

3.7 Ethische verantwoording

Tot slot moet er nog aandacht worden besteed aan het ethische aspect van het onderzoek. Dit onderzoek is kwantitatief, wat over het algemeen betekent dat er minder ethische aspecten bij komen kijken dan bij kwalitatief onderzoek (Hennink et al., 2011). Het belangrijkste onderdeel is de garantie dat de vragen compleet anoniem worden verwerkt. Dit is van tevoren aan elke respondent uitgelegd zodat men hier ook van op de hoogte was. Er is nergens in het onderzoek naar de naam van een respondent gevraagd en de enquêtes zijn slechts genummerd.

Vervolgens is er ook rekening gehouden met het type vragen die aan de respondenten zijn gesteld. Er is geprobeerd om de vragen niet te persoonlijk te maken, zodat de respondent zich niet oncomfortabel zou voelen tijdens het beantwoorden van de vragen. Om deze reden is er bijvoorbeeld niet gevraagd naar het inkomen van de respondent, omdat dit een vraag is die gevoelig ligt en kan leiden tot foute antwoorden, of het weigeren door de respondent van het invullen van de rest van de vragen.

4. Opbouw place attachment in Almere

In het volgende hoofdstuk zullen de resultaten om de eerste deelvraag te beantwoorden worden besproken. Ten eerste zullen de beschrijvende statistieken van elke variabele worden besproken, om een beter beeld van de gebruikte data te krijgen. Ten tweede wordt er een bivariate correlatie test gedaan. Deze test wordt gebruikt om te zien of er variabelen zijn die te sterk met elkaar correleren en of variabelen mogelijk moeten worden uitgesloten van de analyse. Tot slot wordt de daadwerkelijke analyse uitgevoerd. Deze analyse bestaat uit een aantal lineaire regressieanalyses waarbij wordt gekeken naar de invloed die de verschillende onafhankelijke indicatoren hebben op de place attachment van de Almeerse bevolking.

4.1 Beschrijvende statistieken

Place attachment

Tabel 1: Scores stellingen place attachment

	Min	Max	Gem	Std. dev
Ik voel me op mijn gemak als ik in Almere ben	3	5	4,36	0,732
Ik voel me het meest gelukkig als ik in Almere ben.	1	5	3,45	1,063
Almere is mijn favoriete plek om te zijn.	1	5	3,22	1,165
Ik mis Almere heel erg als ik er voor een langere tijd van weg ben.	1	5	2,63	1,139
Place attachment	1,50	5,00	3,41	0,827

N=67

In Tabel 1 zijn de scores van de vier stellingen te vinden die zijn voorgelegd aan de respondenten. Er zijn een paar cijfers die er hier uitspringen. Ten eerste hebben drie van de vier stellingen een maximale min en een maximale max. De eerste stelling daarentegen wijkt een stuk minder uit, het laagste cijfer dat hiervoor wordt gegeven is 3, ofwel neutraal. Een mogelijke verklaring hiervoor is dat deze stelling, ondanks wat Jorgensen en Stedman (2001) voor ogen hadden, toch geen goede stelling is geweest om place attachment te meten. De andere drie stellingen laten duidelijk zien dat er mensen zijn met een vrij lage vorm van place attachment, dus logischerwijs zou er verwacht worden dat ook deze stelling negatief zou worden beantwoord. Een tweede interessante ontdekking is het lage gemiddelde van de vierde stelling. Alhoewel stelling twee en drie vrijwel rond het midden liggen, ligt de vierde stelling aanzienlijk lager. Een mogelijke verklaring hiervoor is dat deze vraag op een meer extreme manier wordt gesteld dan de andere vragen, men kan zich verbonden voelen met de stad, maar dit hoeft niet te betekenen dat de plek ook erg wordt gemist als een persoon hier voor een langere tijd van weg is.

Vervolgens zijn de scores voor de samengevoegde variabele van place attachment te vinden. De cijfers zijn niet per sé opvallend. Zoals hierboven al is besproken, werd er op de eerste stelling door geen één respondent 'helemaal niet mee eens' beantwoord, dus het laagst te verwachten getal voor place attachment is dan ook 1,5, wat hier in de tabel te zien is. Het gemiddelde ligt iets boven de drie, ofwel neutraal, wat betekent dat de bewoners van Almere een enigszins positieve plaatsbinding hebben met de stad.

Place dependence

Tabel 2: Scores stellingen place dependence

	Min	Max	Gem	Std. dev
Almere is voor mij de beste plek om de dingen te doen die ik graag doe.	1	5	3,27	1,095
Wat mij betreft zijn er betere plekken om te zijn dan in Almere.*	1	5	3,63	1,126
Almere is geen goede plek om de dingen te doen die ik graag doe.*	1	5	2,33	1,186
Place dependence	1,00	5,00	3,10	0,87079

*N=67 * = Deze stellingen zijn negatief gesteld, en zijn voor de latere analyses dan ook omgedraaid*

Tabel 2 toont de scores voor de stellingen die voor de place dependence zijn gesteld. Er is weinig afwijkends te vinden, zowel de maximale min als de max worden gehaald en ook de gemiddelden zitten redelijk in het midden. Men is het er over het algemeen wel mee eens dat Almere een goede plek is om van afhankelijk te zijn, maar tegelijkertijd is men het er ook mee eens dat er, ondanks de mogelijkheden in Almere, wel betere plekken zijn om afhankelijk te zijn dan Almere.

Vervolgens worden de statistieken voor de samengevoegde variabele van place dependence getoond. In deze variabele zijn de waarden van de twee laatste stellingen voor place dependence omgedraaid, omdat deze negatief werden gesteld. De statistieken van place dependence zijn, net als de statistieken van place attachment, vrij normaal. De gemiddelde place dependence ligt vrijwel op het midden, met 3,1 punten.

Place identity

Tabel 3: Scores stellingen place identity

	Min	Max	Gem	Std. dev
De stad Almere is een goede reflectie voor wie ik ben als persoon.	1	5	3,09	1,228
Ik heb het gevoel dat ik echt mezelf kan zijn in Almere.	1	5	3,97	1,000
Almere zegt erg weinig over wie ik ben als persoon.*	1	5	3,27	1,321
Place identity	1,00	5,00	3,26	0,91662

*N=67 * = Deze stellingen zijn negatief gesteld, en zijn voor de latere analyses dan ook omgedraaid*

In tabel 3 zijn de scores voor place identity per stelling te vinden. Gelijk aan de stellingen voor place dependence zijn ook de minimale en maximale punten te vinden voor elke stelling. De gemiddelden zitten ook vrij dicht rond de neutrale score. De tweede stelling wijkt hier echter van af, en zit rond de vier. Dit betekent dat men over het algemeen echt het gevoel heeft dat je jezelf kan zijn in Almere, ook al reflecteert Almere niet altijd de identiteit van dezelfde persoon. Dit zou tot de conclusie kunnen leiden dat de stad Almere een groot aantal mogelijkheden heeft voor een persoon om zichzelf te ontplooiën, zonder dat men zich snel met de stad identificeert. Anderzijds zou dit ook kunnen betekenen dat de identiteit van Almere nog in wording is, omdat deze stad pas 40 jaar oud is.

Vervolgens worden de statistieken voor de complete variabele voor place identity getoond. De derde stelling is voor deze variabele omgedraaid, omdat deze negatief was gesteld. Place identity lijkt, net als place dependence, een vrij gemiddelde variabele. Beide uiterste waarden zijn vertegenwoordigd, maar het gemiddelde ligt ook rond de middelste waarde.

Demografische variabelen (ratio)

De demografische variabelen zijn voor de beschrijvende statistieken opgedeeld in twee delen, het eerste deel behandelt de ratio variabelen, terwijl het tweede deel de nominale variabelen behandelt.

Tabel 4: Scores ratio variabelen

	Min	Max	Gem	Std. dev
Woonduur Almere	1	38	17,55	9,707
Leeftijd	16	78	45,13	18,259

N=67

In tabel 4 zijn de scores voor de eerste paar demografische variabelen, woonduur en leeftijd, te vinden. De scores voor woonduur tonen een vrij gemiddeld beeld. Zowel het minimum als maximum worden beiden bijna bereikt. Het maximum dat te bereiken was voor de woonduur was 40 jaar, ten tijde van schrijven. Ook het gemiddelde voor deze variabele lijkt redelijk gemiddeld te zijn. Het perfecte gemiddelde was 18,5 (als de woonduur over de respondenten heen gelijk verdeeld zou zijn), maar met een gemiddelde van 17,55 kan er gesteld worden dat mensen met veel verschillende woonduren gelijkmatig worden vertegenwoordigd in dit onderzoek. Voor de leeftijd geldt hetzelfde. Mensen van veel verschillende leeftijden worden vertegenwoordigd, het minimale is 16 en het maximale is 78. Het perfecte gemiddelde hiervan ligt op 47, maar een gemiddelde van 45,13 ligt dichtbij genoeg om te kunnen stellen dat personen van verschillende leeftijden gelijkmatig worden vertegenwoordigd.

Demografische variabelen (nominaal)

Tabel 5: Scores nominale variabelen

Variabele	Antwoord	Aantal	Procent
Werkend in Almere	Nee	34	50,7
	Ja	21	31,3
	Niet van toepassing	12	17,9
Lid van Club	Nee	50	74,6
	Ja	17	25,4
Familie in Almere	Nee	42	62,7
	Ja	25	37,3
Vrienden in Almere	Nee	39	58,2
	Ja	28	41,8
Woningsoort	Huurwoning	29	43,3
	Koopwoning	38	56,7
Geslacht	Man	34	50,7
	Vrouw	33	49,3
Opleidingsniveau	Laag	10	14,9
	Middel	23	34,3
	Hoog	34	50,7
Afkomst	Eerste generatie	13	19,4
	Tweede generatie	6	9,0
	Derde generatie	2	3,0
	Vierde generatie en daarboven	46	68,7

N=67

Ten eerste zijn in tabel 5 de scores voor werk in Almere te vinden. Interessant is dat de helft van de respondenten heeft aangegeven niet in Almere te werken, wat ook redelijk overeenkomt met de gegevens van heel Almere (Omroep Flevoland, 2016). Op het eerste gezicht lijkt het dat een vrij groot aantal heeft aangegeven niet te werken, maar als er gecontroleerd wordt op leeftijd (personen onder de 18 en gepensioneerd), worden deze aantallen weer genormaliseerd.

De variabelen aanwezigheid van vrienden, familie en lid zijn van een club gaan in op hetzelfde onderwerp en hebben alle drie slechts twee antwoordmogelijkheden, ja en nee. Interessant is dat bij alle drie de variabelen het grootste deel van de respondenten 'nee' heeft ingevuld, wat indiceert dat een groot deel van de respondenten weinig sociale bindingen in Almere heeft. Het grootste verschil is te vinden in het lid zijn van een club. Tweederde van de respondenten heeft aangegeven niet lid te zijn van een club. Dit zou kunnen betekenen dat er in Almere weinig clubs zijn, maar meer waarschijnlijk is dat dit bij een algemene trend hoort van de individualisering van clubs en men in plaats van de voetbalvereniging vaker kiest voor een fitnessvereniging (Hurenkamp & Tonkens, 2011).

In tabel 5 zijn vervolgens de verschillen tussen het hebben van een huurwoning en het hebben van een koopwoning te vinden. Ten eerste moet hierbij vermeld worden dat men ook de optie had om niet van toepassing in te vullen, deze is echter nooit ingevuld en daarom ook niet meegenomen in het verdere onderzoek. De oorzaak hiervan is waarschijnlijk dat men heeft ingevuld of men in een huur- of koopwoning woont, ongeacht of men ook de eigenaar is of niet. Dit had achteraf voorkomen

kunnen worden door de vraag anders te stellen en specifiek te vragen naar of de respondent een huiseigenaar is of niet. Ondanks de zwakte van deze variabele is het interessant om te zien dat de twee opties redelijk gelijk zijn verdeeld, ook al zijn er iets meer mensen met een koopwoning dan met een huurwoning.

Ook de scores voor geslacht zijn hier te vinden. Het enige dat aan deze scores opvalt, is dat de verdeling tussen de twee geslachten nagenoeg perfect is. Een andere opmerking die hierbij gemaakt moet worden is dat de optie 'anders' ook beschikbaar is gemaakt aan de respondenten, deze is echter nooit ingevuld en zal voor het onderzoek dus ook buiten beschouwing worden gelaten. Kijkend naar opleidingsniveau is verrassend dat een groot aantal respondenten heeft aangegeven hoogopgeleid te zijn. Dit is opmerkelijk aangezien men zou verwachten dat laag- en middenopgeleid sterker vertegenwoordigd zouden zijn. Dit kan twee mogelijke verklaringen hebben. Ten eerste kan dit een bias zijn van de onderzoeker, en zijn onbewust vaker hoogopgeleiden geïnterviewd. De tweede mogelijke verklaring is dat men deze vraag niet altijd eerlijk heeft beantwoord. Het opleidingsniveau van een persoon kan gevoelig liggen en men is daarom soms geneigd om deze vragen verkeerd in te vullen (Zuidgeest et al., 2008).

Tot slot is afkomst of generatie te vinden. Interessant aan deze variabele is dat er bijna een tweedeling ontstaat tussen de eerste en vierde categorie, weinig respondenten vallen in de andere categorieën. Ondanks deze tweedeling valt het overgrote deel van de respondenten in de laatste categorie en zijn ze minstens vierde generatie Nederlanders.

Conclusie beschrijvende statistieken

In dit eerste deel van de resultaten voor place attachment zijn alle verschillende variabelen uiteengelegd. De belangrijkste conclusie die hieruit kan worden getrokken is dat de meeste variabelen gelijk zijn verdeeld, dit betekent dat er verder onderzoek mee gedaan kan worden en dat vanuit hier geen variabelen uitgesloten hoeven te worden. Er is echter wel een duidelijk gebrek aan variatie in de 'lid van een club' variabele, waarbij veruit de meeste mensen hebben aangegeven niet lid te zijn van een club.

Tot slot is de score van place attachment niet bijzonder hoog. De score komt 0,4 punten boven de neutrale score uit, waarmee het gelabeld kan worden als 'enigszins positief'.

4.2 Bivariate correlaties

In het volgende deel wordt er een multicollineariteitsanalyse uitgevoerd om te checken of er variabelen zijn die teveel met elkaar overlappen waardoor de regressieanalyses ongewild beïnvloed zou kunnen worden.

Tabel 6 toont alle onderlinge relaties tussen de verschillende variabelen. Er worden in de literatuur verschillende grenzen aangehouden wanneer er wordt besloten of een variabele wordt uitgesloten van verder onderzoek. De meest gebruikte norm is een correlatie 0,700, en die zal ook in dit onderzoek worden aangehouden (Norusis, 2008).

Uit de test komt naar voren dat geen van de variabelen een correlatie vertoont die zo hoog is dat overwogen moet worden deze uit het onderzoek te halen.

Specifiek kijkend naar de correlatie tussen place attachment en een aantal andere variabelen is het wel interessant om een eerste blik te werpen op de variabelen die de place attachment mogelijk beïnvloeden. De twee sterkste correlaties met place attachment te vinden bij de place dependence en de place identity. Beiden zijn significant op het 0,01 niveau en place identity scoort in het bijzonder een hoge correlatie met place attachment.

Naast place dependence en place identity zijn er nog een viertal andere variabelen te vinden die een significante correlatie hebben met place attachment. Deze variabelen zijn werk in Almere, leeftijd, opleiding en woonduur. Deze verbanden zullen meer specifiek in het volgende deel worden besproken. Als er verder wordt gekeken naar andere onderlinge verbanden zijn er ook een aantal die eruit springen. Uit de literatuur kwam naar voren dat werk dicht tegen place dependency aanligt en dit verband is ook weer terug te vinden in deze tabel. De correlatie is echter maar 0,367, wat lijkt te betekenen dat de variabelen dusdanig verschillend zijn van elkaar en het daarom zinvol is om beiden mee te nemen in het model. Een ander sterk verband is te vinden tussen de aanwezigheid van vrienden en de aanwezigheid van familie. Ook van deze variabelen is uit de literatuur naar voren gekomen dat deze veel gelijkenissen vertonen. Deze variabelen dragen allebei bij aan het persoonlijke aspect van place attachment: De geworteldheid en de connecties die men opbouwt in een plek (Zwiers et al., 2016). Met een correlatie van 0,473 hoeft er echter niet besloten te worden om één van deze variabelen uit het model te verwijderen.

Tabel 6: Bivariate correlatie variabelen

		Werk	Club	Familie	Vrienden	Woonduur	Huur/koop	Generatie	Opleiding	Leeftijd	Attach	Depend	Ident
werk	P	1	-,182	,041	-,080	,072	-,298*	,114	-,338**	,519**	,309*	,367**	,479**
	Sig		,140	,744	,519	,560	,014	,357	,005	,000	,011	,002	,000
Club	P	-,182	1	-,095	,271*	-,098	,163	-,211	,137	-,347**	-,002	-,004	,007
	Sig	,140		,443	,027	,432	,187	,087	,268	,004	,989	,972	,956
Familie	P	,041	-,095	1	,473**	,321**	-,136	,045	-,041	-,140	,109	,109	,116
	Sig	,744	,443		,000	,008	,273	,720	,745	,258	,381	,380	,352
Vrienden	P	-,080	,271*	,473**	1	,225	-,054	,152	-,126	-,372**	,153	,038	,065
	Sig	,519	,027	,000		,068	,666	,221	,309	,002	,216	,762	,602
Woonduur	P	,072	-,098	,321**	,225	1	,150	,292*	-,148	,247*	,277*	,225	,193
	Sig	,560	,432	,008	,068		,225	,017	,233	,044	,023	,067	,118
Huur/koop	P	-,298*	,163	-,136	-,054	,150	1	,026	,348**	,015	-,091	-,266*	-,277*
	Sig	,014	,187	,273	,666	,225		,835	,004	,905	,463	,029	,023
Generatie	P	,114	-,211	,045	,152	,292*	,026	1	-,167	,072	,018	,176	,124
	Sig	,357	,087	,720	,221	,017	,835		,176	,560	,886	,154	,316

Opleiding	P	-,338**	,137	-,041	-,126	-,148	,348**	-,167	1	-,222	-,274*	-,186	-,338**
	Sig	,005	,268	,745	,309	,233	,004	,176		,071	,025	,131	,005
Leeftijd	P	,519**	-,347**	-,140	-,372**	,247*	,015	,072	-,222	1	,425**	,270*	,347**
	Sig	,000	,004	,258	,002	,044	,905	,560	,071		,000	,027	,004
Attach	P	,309*	-,002	,109	,153	,277*	-,091	,018	-,274*	,425**	1	,491**	,641**
	Sig	,011	,989	,381	,216	,023	,463	,886	,025	,000		,000	,000
Depend	P	,367**	-,004	,109	,038	,225	-,266*	,176	-,186	,270*	,491**	1	,627**
	Sig	,002	,972	,380	,762	,067	,029	,154	,131	,027	,000		,000
Ident	P	,479**	,007	,116	,065	,193	-,277*	,124	-,338**	,347**	,641**	,627**	1
	Sig	,000	,956	,352	,602	,118	,023	,316	,005	,004	,000	,000	

*. Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

4.3 Regressieanalyse place attachment

In het laatste onderdeel van dit hoofdstuk zal de daadwerkelijke analyse van place attachment en de verschillende indicatoren worden uitgewerkt. Allereerst zal er een stapsgewijze regressie worden uitgevoerd om een compact beeld te krijgen van de verschillende significante variabelen en de invloed op de place attachment. Vervolgens zal er een complete lineaire regressieanalyse worden uitgevoerd om ook een goed beeld te kunnen krijgen van de overige elementen van het onderzoek en de verschillende invloeden die deze mogelijk hebben op de place attachment.

Tabel 7: Stapsgewijze regressie place attachment

Model	R-Kwadraat	Onafhankelijke variabelen
1	,411	- Place identity
2	,458	- Place identity - Leeftijd
3	,508	- Place identity - Leeftijd - Aanwezigheid vrienden in Almere (=ja)
4	,540	- Place identity - Leeftijd - Aanwezigheid vrienden in Almere (=ja) - Eerste generatie Nederlander

Model	Variabelen	B-coëfficiënt	Sig
1	(Constant)	1,525	,000
	place identity	,579	,000
2	(Constant)	1,289	,000
	place identity	,507	,000
	Leeftijd	,010	,022
3	(Constant)	1,051	,001
	place identity	,458	,000
	Leeftijd	,015	,002
	vrienden in Almere	,411	,014
4	(Constant)	,948	,002
	place identity	,454	,000
	Leeftijd	,016	,001
	vrienden in Almere	,474	,005
	Eerste generatie Nederlander	,382	,040

N=67, sig=0,05

In tabel 7 is de stapsgewijze regressie voor de place attachment te vinden. Ten eerste valt hier op dat de R-kwadraat van dit model vrij hoog is. In het vierde en tevens laatste model is de R-kwadraat gestegen tot 0,540, wat betekent dat de gebruikte variabelen 54% van de gevonden place attachment verklaren. Het belangrijkste verband dat in deze analyse naar voren komt, is het verband met place identity. Uit het model komt naar voren dat voor elke punt die place identity omhoog gaat, de place attachment ook met 0,454 punten omhoog gaat. Dit is ook al eerder in de literatuur naar

voren gekomen (Shamai, 1991), waar is geconcludeerd dat place identity een belangrijke indicator is voor place attachment. Interessant is dat in deze analyse de tweede belangrijke indicator volgens de literatuur, namelijk place dependence, achterwege wordt gelaten. Een mogelijke verklaring hiervoor is dat men woont in Almere, maar werkt in Amsterdam. Verder komt naar voren dat leeftijd een zwak, maar positief verband heeft met place attachment, voor elk jaar dat leeftijd omhoog gaat, komt er 0,016 punt bij voor de place attachment. Vervolgens komt in deze analyse ook de aanwezigheid van vrienden voor als een significante factor. Dit is ook conform de literatuur waarin wordt gesteld dat het hebben van persoonlijke banden binnen de plek helpen in het vormen van place attachment. Tot slot komt er in deze analyse een onverwachte variabele naar voren, namelijk de eerste generatie Nederlanders. Dit is interessant omdat in de literatuur gesteld is dat een persoon die niet geboren is in het land van de plek, over het algemeen minder verbonden zou moeten zijn met de plek (Fried, 2000). In deze analyse is dit juist niet het geval. Een mogelijke verklaring hiervoor is dat Almere een vrij nieuwe stad is, de stad is slechts veertig jaar oud, en dat deze eigenschap Almere een compleet andere identiteit heeft gegeven, waarbij nieuwe Nederlanders zich beter kunnen aansluiten dan Nederlanders die al langer in het land wonen. Een tweede mogelijke verklaring is dat etnische minderheden over het algemeen meer belang hebben de aanwezigheid van personen uit dezelfde etnische groep (Edin et al., 2003). Aangezien Almere een groot aantal van etnische minderheden in Nederland heeft, zoals Surinamers (Dagevos, 2009), is het mogelijk dat eerste generatie Nederlanders zich om deze reden beter kunnen binden met Almere dan andere groepen.

Tabel 8: Complete regressieanalyse place attachment

Variabelen	B	Sig
place dependence	,141	,242
place identity	,375	,002
Leeftijd	,016	,010
Woonduur	,005	,616
huur/koop	,097	,598
lid van club in Almere	,085	,678
familie in Almere	-,181	,355
vrienden in Almere	,425	,039
Werk in Almere	-,169	,368
Geen werk	-,241	,385
Middelopleiding	-,036	,904
Hoge opleiding	-,218	,448
Eerste generatie Nederlander	,339	,118
Tweede generatie Nederlander	-,324	,260
Derde generatie Nederlander	,334	,499
Geslacht	-,294	,090
R-Kwadraat = 0,624		

N=67, sig=0,05

In Tabel 8 is de totale regressieanalyse voor place attachment te vinden. Als alle variabelen in het model worden meegenomen, wordt 62,4% van de place attachment verklaard, in de sociale wetenschap is dit een vrij hoog getal. Op het gebied van significantie is er in dit model niet veel veranderd ten opzichte van het eerste model. De grootste verandering is dat eerste generatie Nederlanders niet significant is in dit model. Er zijn in dit model wel een aantal nieuwe bevindingen.

Ten eerste wordt het effect van place dependence in dit model beter in kaart gebracht, dan in het stapsgewijze model. Als er geen rekening wordt gehouden met de significantie is place dependence nog steeds nauwelijks van invloed op de place attachment: Als de place dependence met 1 punt omhoog gaat, gaat de place attachment slechts met 0,141 punt omhoog. De conclusie die hieruit getrokken kan worden is dat een persoon in Almere niet afhankelijk hoeft te zijn van de plek om zich er meer verbonden mee te voelen. In Almere lijken deze twee aspecten van elkaar gescheiden. Dit is mogelijk omdat Almere oorspronkelijk als een satellietstad is opgezet: men woont in Almere, maar blijft afhankelijk van Amsterdam (Reijndorp et al., 2012). Een tweede bevinding is de complete afwezigheid van relevantie van de woonduur. Een mogelijke verklaring hiervoor zou opnieuw kunnen zijn dat Almere slechts veertig jaar oud is en dat dit een hele andere betekenis geeft aan de woonduur op een plek (Talen, 1999). Ten derde is het ook onverwachts dat het hebben van een huis totaal geen invloed heeft op de place attachment van een persoon. Uit de literatuur (Bolan, 1997) kwam naar voren dat dit een duidelijk positief effect zou moeten geven op de place attachment. Vervolgens kan er gesteld worden dat de factoren opleidingsniveau, de aanwezigheid van familie en het lid zijn van een club een verwaarloosbare invloed hebben op de place attachment. Een mogelijke verklaring is dat er te weinig variatie zat in deze variabelen en dat er daarom ook een niet-representatieve uitkomst is uitgekomen. De andere verklaring is dat deze factoren daadwerkelijk geen invloed hebben. Uit de literatuur was er bijvoorbeeld al naar voren gekomen dat de invloed van opleiding onzeker was (Lewicka, 2010), dus dit zou in elk geval kunnen betekenen dat dit deze variabelen niet van invloed zijn op Almere. Ook de daadwerkelijke invloed van afkomst is lastig te bepalen. Ook al was het eerste generatie Nederlander zijn in de stapsgewijze regressie wel significant, hier is alle significantie van afkomst verdwenen.

Conclusie place attachment

In het voorgaande deel zijn de factoren die de place attachment van Almere bepalen onderzocht. In de theorie is gesteld dat place dependence en place identity de twee belangrijkste factoren voor place attachment zouden zijn. Uit de analyse komt echter naar voren dat alleen place identity een belangrijke rol speelt en place dependence komt te vervallen. Place identity bepaalt het symbolische belang van de plek en helpt een persoon doel te geven in het leven (Shamai, 1991), als een plek meer betekenis heeft voor een persoon is een hogere mate van place attachment een logische conclusie. Een tweede belangrijke vondst is het significante positieve verband tussen place attachment in het stapsgewijze model, in de literatuur werd gesuggereerd dat personen van de niet-dominante etnische groepering minder verbonden zijn aan de plek (Fried, 2000). Deze significante viel in het complete model echter weg en daarom kan er over getwijfeld worden of dit verband wel 'echt' is. Tot slot is er een positief verband tussen place attachment en leeftijd en tussen place attachment en de aanwezigheid van vrienden. Conform aan de literatuur (Lewicka, 2005) heeft leeftijd een zwak positief effect en de aanwezigheid van vrienden oefent een relatief sterke positieve invloed uit op de place attachment (Hipp & Perrin, 2009).

5. De identiteit van Almere

In het tweede deel van de resultaten komt de tweede deelvraag van het onderzoek aan bod: 'Hoe identiteitsbepalend zijn de verschillende 'identity markers' voor de inwoners van Almere?'. Zoals in de methodologie eerder al is aangegeven zijn er voor dit deel van het onderzoek 22 verschillende identity markers opgesteld. Dit hoofdstuk bestaat uit twee delen: Ten eerste zal in het algemeen aandacht worden besteed aan de scores van de verschillende identity markers en wat dit betekent voor de identiteit van de stad. Ten tweede zal er aandacht worden besteed aan het verband tussen de identity markers en de verschillende persoonskenmerken van de inwoners van Almere.

5.1 Algemene resultaten identity markers

Tabel 9: Scores identity markers (van hoog naar laag, gecodeerd op groep)

Marker	Min	Max	Gem	Std. dev
Veel ruimte	2	5	4,33	,824
Veel verschillende mensen	2	5	4,24	,836
Veel groen	1	5	4,19	,875
Stadshart Almere	1	5	4,15	,925
Moderne inrichting	2	5	4,10	,819
Kindvriendelijk	1	5	3,99	,913
Vrijheid	1	5	3,94	,886
Dynamisch	1	5	3,61	,984
Veilig	2	5	3,57	,874
De Kempmaan	1	5	3,55	1,247
Watersport	2	5	3,51	,975
De Noorderplassen	1	5	3,49	1,092
De Havenkom	1	5	3,43	1,090
Libelle Zomerweek	1	5	3,40	1,326
Almeerderstrand	1	5	3,39	1,100
Geen historie	1	5	3,37	1,369
De Primark	1	5	3,24	1,498
Satellietstad van Amsterdam	1	5	3,21	1,297
Floriade	1	5	2,88	1,430
Dode sfeer	1	5	2,81	1,317
Uitgaan	1	5	2,73	1,226
Het Kasteel	1	5	2,54	1,306

N=67

In Tabel 9 zijn de uitkomsten van de verschillende identity markers onder de bevolking te vinden. Ten eerste is er op de minimum en op de maximum weinig op te merken. Ondanks enkele uitzonderingen wordt bijna overal het minimum gehaald en elke identity marker heeft ook eens de maximale score gekregen. Over de gemiddelde scores van de markers is echter wel een hoop opvallends op te merken. Ten eerste is het interessant dat er grote verschillen zijn te vinden in het gemiddelde cijfer dat elke identity marker kon krijgen. De marker 'veel ruimte' krijgt een uiteindelijke score van 4,33, terwijl de marker 'Het Kasteel' slechts een score van 2,54 krijgt. Ten tweede valt het op dat de

markers voor fysieke locaties, zoals 'De Kempphaan' en 'De Havenkom' over het algemeen een lagere score krijgen toegewezen dan de niet-fysieke kenmerken van Almere, zoals 'veel groen' en 'veel ruimte'. Ten derde valt het op dat, in tegenstelling wat tijdens het onderzoek werd verwacht, negatieve kenmerken, zoals 'dode sfeer', over het algemeen ook een lage score krijgen toegewezen. Deze bevindingen zullen verder in dit hoofdstuk nader uitgelegd worden.

Woonkenmerken

Een eerste groep in dit onderzoek die verder besproken zal worden, is de groep van woonkenmerken. Onder deze groep vallen: Veel groen, veel ruimte en kindvriendelijk. Opvallend aan deze kenmerken is dat deze van de bewoners erg hoge scores krijgen toegewezen. De schaal die voor het onderzoek is gebruikt loopt van 1 tot en met 5 en deze kenmerken hebben alle drie minstens een 4 gekregen (3,99 voor kindvriendelijk). Dit schetst het idee dat een goed deel van de identiteit van Almere aansluit bij het idee waar het oorspronkelijk voor was opgezet. Almere zou een satellietstad van Amsterdam worden: men werkt in Amsterdam, maar woont in Almere (Peeters, 2008). Op het nieuw gebouwde Flevoland was een stuk meer land beschikbaar dan in Amsterdam en dit kon voor een lagere prijs worden verkocht. Hierdoor kon Almere ruim worden opgezet en ook op het gebied van groen valt Almere onder één van de groenste gemeentes van Nederland (Gemeente Almere, 2013).

Interessant echter is dat Almere na haar explosieve groei al snel een andere kant is opgegaan. Almere wil een op zichzelfstaande stad zijn en niet meer gezien worden als bijstad van Amsterdam. Kijkend naar de scores voor de verschillende identity markers lijken de woonkenmerken nog de boventoon te voeren voor de identiteit van Almere en wordt Almere nog steeds minder geassocieerd met de elementen die van Almere een meer eigen stad maken.

Een andere verklaring hiervoor zou kunnen zijn dat men niet zozeer hoge cijfers toekent aan de grote mate van groen en van ruimte, maar aan het idee van grote mate van groen en ruimte. Ook al probeert Almere zich niet meer als een 'woonstad' neer te zetten, Het vele groen en ruimte blijft nog een van de belangrijkste 'selling points' van Almere en is het moeilijk voor een persoon om dit idee uit zijn hoofd te halen, ook al is de richting van de stad veranderd.

Verdergaand op het verhaal dat Almere zich los probeert te wrikken van het imago als 'satellietstad van Amsterdam' is het goed om te kijken naar de identity marker 'satellietstad van Amsterdam' die hiervoor is opgesteld. Deze heeft van de respondenten een gemiddelde score van 3,21 gekregen, wat net boven het neutrale getal 3 is. Het is interessant dat deze marker ten opzichte van de andere markers een relatief lage score heeft gekregen. In deze zin zou dit betekenen dat de bewoners van Almere de stad niet zozeer met de status van satellietstad van Amsterdam associëren, ondanks de nog steeds belangrijke relatie met Amsterdam, waar nog steeds een groot deel van de Almeerders werkt (Omroep Flevoland, 2016). In plaats hiervan zijn er andere markers die de bewoners belangrijker vinden voor de identiteit van de stad. Aan de andere kant valt een score van 3,21 niet aan de negatieve kant van de schaal en kan er nog steeds worden gezegd dat een deel van de identiteit van Almere nog steeds de satellietstad van Amsterdam is. Interessant zou zijn om dit onderzoek later nog een keer te herhalen om ook veranderingen te kunnen meten.

Er kan momenteel lastig vast worden gesteld in hoeverre dit deel van de identiteit van Almere over de tijd heen is veranderd, omdat er geen soortgelijk onderzoek bestaat. Gebaseerd op dit ene meetmoment kan wel worden gesteld dat 'satellietstad van Amsterdam' niet één van de kernonderdelen is van de identiteit van Almere, maar dat het nog wel steeds een rol vervult in de identiteit van Almere.

Twee andere identity markers die hier tot slot nog besproken kunnen worden zijn 'Dynamisch' en 'Moderne inrichting'. Ook al zijn deze twee markers een vrij rekbaar begrip, de meeste personen hadden hier wel duidelijke associaties mee. Dynamisch scoort met een 3,61 een vrij gemiddelde score voor deze lijst van identity markers en kan dus bestempeld worden als een element dat wel een onderdeel van de identiteit van Almere vormt, maar niet zozeer bepalend is. De moderne inrichting hierentegen scoort een vrij hoog nummer, namelijk een 4,1. Dit cijfer is niet zozeer verrassend, omdat Almere pas veertig jaar bestaat en in tegenstelling tot veel andere Nederlandse steden geen rekening hoeft te houden met een historisch centrum of inrichting. De respondenten geven over het algemeen dan ook aan dat dit een belangrijk identiteitsbepalend onderdeel is van de stad.

Almere als 'nieuw' en 'sfeerloos'

Een tweede groep kenmerken gaat in op de leuzen die men van buitenaf vaak hoort over de stad: Almere is slechts 40 jaar oud, het heeft geen geschiedenis, geen sfeer en is geen leuke stad die al met al het beste vermeden kan worden (Dichtbij, 2015). De belangrijkste markers hiervoor zijn dan ook 'geen historie' en 'geen sfeer'. Interessant is dat deze twee markers in vergelijking met de andere markers een relatief lage score hebben gekregen. Ten eerste krijgt 'geen historie' een gemiddeld cijfer van 3,37. Ook al is dit op de schaal een redelijk hoge score, in vergelijking met de andere markers krijgt deze één van de lagere scores. 'Geen historie' blijft een relatief en subjectief begrip. Voor de een telt een 40 jaar oude stad, nauwelijks als een plek met historie, terwijl voor de ander een hoop kan gebeuren in 40 jaar. Almere staat bekend als één van de jongste steden van Nederland, maar interessant is dat de bewoners van de stad dit niet als één van de kernelementen van de stad zien. De tweede marker hier, 'dode sfeer', krijgt een nog lagere score dan 'geen historie', namelijk 2,81. Deze score, die onder de 3 valt, geeft aan dat de Almeerders over het algemeen niet het gevoel hebben dat hun stad een stad zonder sfeer is. Ook al kwamen uit het onderzoek uitspraken naar voren zoals: 'in Almere is er niks te doen' of 'je kunt beter naar Amsterdam gaan', de cijfers vertellen dat dit zeker niet het geval is voor de meeste respondenten en dat een dode sfeer zeker niet bepalend voor de identiteit is van Almere.

Gelinkt aan deze markers, moet ook een marker besproken worden die deze resultaten deels tegensprekt. Eén van de laagst beoordeelde markers is namelijk 'uitgaan', met een score van 2,73. Alhoewel 'uitgaan' niet perfect aansluit op de sfeer van een stad, kan er worden beargumenteerd dat dit wel een belangrijk onderdeel van de sfeer is. Ook al geeft men aan dat een 'dode sfeer' niet goed aansluit bij de identiteit van Almere, geeft men tegelijkertijd aan dat sfeermakende elementen net zo min passen bij Almere. Men geeft op het gebied van uitgaan juist aan dat men beter de omgeving in kan gaan, zoals Amsterdam. Een logische conclusie die hieruit volgt is dat de sfeer van Almere niet, of maar voor een klein deel, wordt bepaald door het uitgaan. Anderzijds kan er ook gesteld worden dat 'uitgaan' een relatief subjectief begrip is en door ieder persoon anders opgevat kan worden, wat er voor kan zorgen dat 'uitgaan' geen harde en eenduidige marker is, wat het meten een stuk lastiger maakt.

Fysieke kenmerken

Verdergaand op de sfeer in Almere, zijn er voor het onderzoek ook een aantal fysieke markers gekozen. De vier locaties die hierbij aansluiten zijn het Stadshart Almere, de Havenkom Almere Haven, de Kemphaan en het Almeerderstrand. De cijfers voor deze kenmerken lopen redelijk uiteen. Stadshart Almere is hieruit het meest opvallend. Het Stadshart vormt het belangrijkste centrum in de stad en de meeste winkels en uitgaansgelegenheden zijn hier dan ook te vinden. Met een cijfer van 4,15 wordt het Stadshart als één van de belangrijkste identity markers gekozen en er kan dan ook

gesteld worden dat het Stadshart een kernelement is van de identiteit van Almere. Interessant hieraan is ook dat Almere als een meerkernige stad is opgezet, wat tot het idee zou leiden dat één kern in het bijzonder niet zo bepalend voor de identiteit zou zijn. Gebaseerd op deze uitkomsten lijkt dit echter wel het geval.

De andere drie markers van deze groep scoren een cijfer van rond de 3,5. Dit maakt deze drie markers wel een onderdeel van de identiteit van Almere, maar er kan lastig worden gesteld dat deze drie markers tot de kern genoemd kunnen worden. Terugkomend op de sfeer die eerder werd besproken kan er wel worden gesteld dat er een aantal markers bestaan die bijdragen aan de sfeer van de stad, ook al zijn deze niet allemaal zo uitgesproken als ze hadden kunnen zijn. Daarnaast sluit dit wel goed aan op het cijfer dat aan de sfeer, of eigenlijk de afwezigheid van de sfeer, is gegeven. Deze blijft rond het gemiddelde hangen.

Een andere marker die in dit verband besproken kan worden is 'De Primark'. Alhoewel deze marker op het eerste gezicht gezien zou kunnen worden als slechts een kledingwinkel die in meerdere steden is te vinden, heeft deze winkel sinds haar opening het straatbeeld van Almere beïnvloed. De Primark tasjes zijn niet meer uit het straatbeeld van Almere weg te denken en ook veel mensen uit de omgeving komen een dagje naar Almere speciaal voor de Primark (Dichtbij, 2013). Als identity marker heeft de Primark een cijfer van 3,24 gekregen. Het is interessant dat ondanks de grote aanwezigheid van de Primark in het straatbeeld, de Almeerders deze winkel niet beoordelen als één van de kernelementen van Almere. Een mogelijke verklaring zou kunnen zijn dat de Primark slechts een paar jaar open is en dat het meer tijd nodig heeft om gezien te worden als een onderdeel van de identiteit van Almeerders. Een andere verklaring zou kunnen zijn dat het lastig is om een 'onpersoonlijke' kledingwinkel als de Primark echt te zien als iets dat een belangrijk onderdeel uitmaakt van de identiteit van een groep mensen. Tot slot is het ook mogelijk dat de Primark meer karakteristiek is voor mensen van buiten Almere, die speciaal hiervoor naar Almere reizen.

Er worden in de lijst van de identity markers nog twee overige fysieke kenmerken behandeld. Ten eerste zijn de Noorderplassen opgenomen. De Noorderplassen worden beoordeeld met een 3,49, waaruit geconcludeerd kan worden dat dit gebied wel als een onderdeel gezien kan worden van de identiteit, maar niet als de kern van de identiteit. De tweede marker is het Kasteel. Het Kasteel is vooral bekend, omdat het vanwege financiële redenen nooit is afgebouwd en nu als een soort 'spookterrein' naast de weg staat (Volkskrant, 2002). Interessant is dat deze marker veruit de laagste beoordeling heeft gekregen, met een cijfer van 2,54. De belangrijkste reden die mensen gaven om dit gebouw zo een laag cijfer te geven was dat het gebouw nog niet af was en daarom ook niet identiteitsbepalend kan zijn voor de stad. Voor het onderzoek werd echter verwacht dat het 'unieke' verhaal van het kasteel en haar enigszins mysterieuze karakter juist bepalend zouden zijn voor de stad als één van de interessantere landmarks.

Evenementen

Vervolgens is er ook een tweetal evenementen in de lijst van de identity markers opgenomen. Ten eerste de Libelle Zomerweek, een landelijk evenement dat al een aantal jaren plaatsvindt op het Almeerderstrand. Ten tweede de Floriade, een internationaal evenement dat in 2022 plaatsvindt in Almere. Ook al wordt de Floriade pas zes jaar na het doen van dit onderzoek gehouden, er is toch voor gekozen om deze toe te voegen aan de lijst, omdat dit evenement veelal ter sprake komt en de voorbereidingen al een aantal jaren aan de gang zijn, en steeds zichtbaarder worden in de stad. De Libelle zomerweek krijgt van de respondenten een cijfer van 3,4. Dit is een redelijk gemiddeld cijfer en ook al ligt het niet ver boven de neutrale lijn, er kan wel worden gesteld dat de Libelle zomerweek een deel van de identiteit bepaalt voor Almere. Dit cijfer komt waarschijnlijk omdat dit een grootschalig evenement is, waar mensen over heel Nederland op af komen, dat al een aantal jaar in

Almere wordt gehouden en waar een groot deel van de mensen wel van heeft gehoord. Een mogelijke reden dat dit cijfer niet hoger is, is dat dit evenement slechts een specifiek publiek aantrekt en dat het daarom voor een goed deel van de bevolking niet zoveel zegt. Een andere mogelijke verklaring hier is dat de Libelle Zomerweek, vooral karakteristiek is voor mensen die speciaal voor dit evenement naar Almere reizen. De Floriade wordt een stuk lager beoordeeld, namelijk met een 2,88. Dit betekent dat de Floriade door de Almeerders niet echt wordt gezien als een onderdeel van de identiteit. Dit kan waarschijnlijk verklaard worden door het feit dat de Floriade nog niet heeft plaatsgevonden en dat Almere nog slechts in de beginfase van de ontwikkelingen voor dit evenement zit. Interessant zou zijn om een soortgelijk onderzoek in de aanloop van, of na 2022 uit te voeren om te kijken hoe deze perceptie onder de bevolking is veranderd.

Onder dit kopje kan tot slot ook de watersport worden behandeld. Vanwege het vele water in en rondom Almere wordt er veel watersport beoefend en dit wordt ook meerdere malen benoemd als één van de belangrijkste activiteiten in Almere. Dit is met een score van 3,51 ook redelijk terug te vinden in het onderzoek, men is het er over het algemeen mee eens dat watersport een deel uitmaakt van de Almeerse identiteit.

Veel verschillende mensen

Eén van de hoogst beoordeelde markers was ‘veel verschillende mensen’, met een cijfer van 4,24. In het eerste opzicht was deze marker lastig op te stellen: Er was namelijk eerst gekozen voor ‘culturele diversiteit’, voor een aantal respondenten wat echter niet duidelijk wat hiermee precies werd bedoeld en daarom is er uiteindelijk gekozen voor een gemakkelijker benaming.

Almere staat al jaren bekend als een stad met een grote diversiteit en heeft na de vier grootste steden van Nederland ook het grootste aandeel van etnische minderheden (Dagevos, 2009). Dit is in het cijfer terug te vinden, de meeste mensen zijn het erover eens dat een belangrijk onderdeel van de identiteit van Almere is dat er veel verschillende mensen bij elkaar komen in de stad.

Vrijheid en Veiligheid

De laatste twee markers die nog besproken moeten worden zijn vrijheid en veiligheid. Ook al zijn deze begrippen vrij abstract, de Almeerders hadden hier over het algemeen wel een duidelijke associatie bij. Veiligheid kreeg een redelijk gemiddelde beoordeling, met een cijfer van 3,57. Vrijheid valt echter een stuk hoger uit met een cijfer van 3,94. Een mogelijke verklaring hiervoor is dat Almere een groot aandeel faciliteiten heeft en dat dit ook nog steeds blijft groeien, hiernaast worden er steeds meer evenementen binnengehaald en Almere wordt ook verkocht als een stad van mogelijkheden. Zo zijn er bijvoorbeeld steeds meer mogelijkheden om zelf een huis te kunnen bouwen. Anderzijds kunnen echter ook vraagtekens bij dit begrip worden gezet, omdat dit een vrij brede betekenis kan hebben. Men kan dit bijvoorbeeld ook associëren met vrijheid in het eigen leven, wat ondanks dat dit leven zich grotendeels in Almere bevindt, niet gelijk gekoppeld kan worden aan de plek zelf.

5.2 Identiteitsbepalende factoren

In het tweede deel van dit hoofdstuk zullen er nog een aantal regressieanalyses worden uitgevoerd om te achterhalen welke factoren een rol spelen in het bepalen van de identiteit. Om het overzicht te behouden zijn voor dit onderdeel slechts een paar uitschieters uitgekozen: de identity markers die als meest identiteitsbepalend zijn gekozen, en een paar die juist niet identiteitsbepalend waren.

Tabel 10: Factoren voor enkele identity markers

	Ruimte	R ² = 0,417	Groen	R ² = 0,425	Mensen	R ² = 0,315	Kasteel	R ² = 0,255
Variabelen	B	Sig	B	Sig	B	Sig	B	Sig
(Constant)	3,530	,000	2,564	,001	5,320	,000	3,962	,002
werkja	,010	,964	-,163	,506	-,276	,283	,258	,537
opmid	-,757	,045	-,363	,353	-,296	,467	,375	,572
ophoog	-,032	,928	,218	,560	,081	,835	,499	,434
Eerste generatie	-,151	,569	-,099	,723	-,461	,118	,008	,986
Tweede generatie	-,005	,988	,485	,203	-,105	,790	-1,184	,070
Derde generatie	-,843	,162	-1,176	,066	,253	,701	-,565	,598
place attachment	,453	,009	,420	,021	-,272	,147	-,383	,209
place dependence	-,047	,753	,193	,226	-,051	,756	,268	,321
place identity	-,092	,561	-,191	,253	-,010	,956	-,022	,939
Leeftijd	,004	,562	,009	,274	,009	,282	-,007	,618
Geslacht	,239	,276	,219	,344	,288	,233	-,394	,316
Woonduur	-,031	,020	-,021	,127	-,012	,396	-,018	,429
huur/koop	,229	,318	,185	,442	-,244	,333	-,571	,166
werkend in Almere	,001	,848	,002	,635	,002	,557	,002	,698
lid van club in Almere	-,242	,331	-,184	,482	,394	,152	,060	,893
familie in Almere	,464	,042	,208	,379	-,148	,549	-,378	,348

N=67

In tabel 10 zijn de effecten van achtergrondvariabelen op de hoogte van veel ruimte te vinden. Met een R-kwadraat van 0,417 kan worden gesteld dat een redelijk deel van de identity marker 'veel ruimte' hier wordt verklaard. Interessant is dat er een redelijk aantal significante variabelen te vinden is. De belangrijkste hier is place attachment. Gebruikt als afhankelijke variabele in het eerste deel van het onderzoek is deze hier als onafhankelijke variabele weer ingezet. Place attachment heeft, zoals verwacht, een positieve relatie met de identity marker. Uit dit model komt naar voren als de place attachment met 1 punt omhoog gaat, de waardering voor de marker met 0,453 punt omhoog gaat. Dit betekent dat een persoon met een lagere place attachment ook een aanzienlijk lagere waardering heeft voor 'veel ruimte' als identiteitsbepalend. Een tweede interessante uitkomst hier is het significante verband met een middelbare opleiding. Een persoon met een middelbare opleiding geeft 0,757 punten lager aan deze marker dan iemand met een andere opleiding. Dit is verrassend omdat dit juist andersom zou worden verwacht. Iemand met een hogere opleiding heeft over het algemeen een hoger inkomen en kan daarom dus ook een huis met meer ruimte kopen. Dit zou ertoe kunnen leiden dat 'veel ruimte' juist als meer identiteitsbepalend wordt gevoeld, het omgekeerde is echter het geval. Er is ook een positief verband met de aanwezigheid van familie te vinden, mensen met een

groot deel van de familie hechten over het algemeen meer waarde aan 'veel ruimte' dan anderen. Tot slot is er een negatief verband met de woonduur in Almere. Iemand die 10 jaar in Almere woont, geeft gemiddeld 0,31 punt lager aan 'veel ruimte' als identiteitsbepalend.

Vervolgens zijn de effecten van de verschillende factoren op de identity marker 'veel groen' te vinden in de tabel. Met een R-kwadraat van 0,425 wordt een redelijk deel van de waardering hier verklaard. De enige significante variabele hier is de place attachment en deze leidt tot een zelfde soort conclusie als in de vorige tabel. Place attachment heeft een vrij sterk positief effect op de beoordeling van 'veel ruimte' als identity marker. Als de place attachment met 1 punt omhoog gaat, gaat de beoordeling met 0,420 punten omhoog.

Hierna zijn de factoren voor de identity marker 'veel verschillende mensen' te vinden. De R-kwadraat van 0,315 ligt aanzienlijk lager dan de R-kwadraat van de eerste identity markers, maar toch wordt hier nog 31,5% verklaard. Interessant is dat hier geen enkele variabele als significant voor het beoordelen van 'veel verschillende mensen' wordt aangegeven. Dit betekent dat, in tegenstelling tot de eerder besproken markers deze marker een idee vormt dat over de gehele samenleving van Almere wordt gedragen: de aanwezigheid van veel verschillende mensen maakt een belangrijk deel uit van de identiteit van de stad Almere. Mogelijk interessant hier is dat de richting van place attachment negatief is, in tegenstelling tot de eerdere markers. Hierbij zou gelden dat hoe hoger de place attachment is van een persoon, hoe lager de beoordeling voor deze marker is. Een mogelijke verklaring is dat een persoon die een hogere attachment heeft met een plek, andere bewoners van de plek meer als hetzelfde ziet, als onderdeel van de groep, en daarom minder onderscheid maakt.

Voor de laatste marker in dit hoofdstuk is niet gekozen voor één van de meest identiteitsbepalende markers, maar juist voor degene die als minst identiteitsbepalend werd gekozen, namelijk 'het kasteel'. In de tabel zijn de uitkomsten van de analyse te vinden. De R-kwadraat is voor de analyse vrij laag, slechts 25,5% van de beoordeling wordt hier bepaald. Net als bij de analyse voor 'veel verschillende mensen' zijn ook hier geen significante variabelen te vinden. Er zou gesteld kunnen worden over de gehele bevolking het idee heerst dat het kasteel niet bepalend is voor de identiteit van de stad. Als er wordt gekeken naar de place attachment is er wel een redelijk sterk negatief verband te vinden. Hoe hoger de place attachment, hoe lager de waardering voor het kasteel. Een mogelijke verklaring hiervoor is dat een persoon met een hogere place attachment zijn of haar plek het liefst als 'perfect' wil zien en dat om deze reden een gebouw dat nooit is afgebouwd niet bij het idee past van een 'perfecte plek'.

Conclusie identiteit Almere

In de literatuur wordt er vanuit gegaan dat een identiteit niet zomaar ontstaat, het is voornamelijk een proces van 'othering' en wordt voornamelijk bepaald door een collectief gevoel en lokale trots. Er zijn uit de analyses in dit hoofdstuk wel een paar duidelijke markers naar voren gekomen die bepalend zijn voor de identiteit van Almere. De belangrijkste markers hier zijn de 'woonkenmerken', dit sluit deels aan bij de verwachtingen, omdat Almere ooit ook als een 'woonstad' is neergezet. Alhoewel Almere vandaag de dag als een compleet onafhankelijke stad wordt gezien, lijken de woonkenmerken nog steeds dominant. Een tweede interessante marker is 'veel verschillende mensen'. Vanuit de literatuur wordt gesteld dat er vaak één dominante identiteit heerst en de andere bestaande identiteiten naar achter worden geschoven (Holloway & Hubbard, 2001). In Almere lijkt de identiteit echter inclusiever en is de aanwezigheid van 'veel verschillende mensen' belangrijk voor de identiteit van de stad.

6. Almere in vergelijking met Nederland

In het laatste deel van het onderzoek zal de place attachment van Almere worden vergeleken met enkele vergelijkbare steden in Nederland. Zoals aan het begin van het onderzoek al is besproken, hebben de 'New Towns' van Nederland nog steeds, in verhouding met andere steden in Nederland, te kampen met een relatief lage mate van place attachment. Ondanks deze lage mate, groeit de place attachment in de jonge steden van Nederland wel sneller dan op andere plekken (Deijl, 2013). Almere wordt in dit hoofdstuk vergeleken met steden van ongeveer gelijke grootte op het gebied van inwoners. Echter, het belangrijkste verschil is dat de steden die gekozen zijn voor vergelijking historische Nederlandse steden zijn. Dit lijkt namelijk het grootste verschil uit te maken.

Om de vergelijking te kunnen maken is er gebruik gemaakt van het Woononderzoek Nederland. Het Woononderzoek wordt elke drie jaar uitgevoerd in opdracht van de Rijksoverheid (Rijksoverheid, 2015). Dit onderzoek wordt gebruikt voor kennisontwikkeling op het terrein van wonen en bouwen. Eén onderdeel van dit onderzoek gaat over de gehechtheid van de woonplaats, en dit deel van het onderzoek zal dan ook voor deze scriptie worden gebruikt.

6.1 Vergelijking Gemeenten

Tabel 11: Vergelijking Attachment enkele Gemeenten (Schaal 1-4, waarbij 1 het hoogste is)

Stad	Attachment
Haarlem	1,75
Breda	1,81
Leiden	1,86
Den Bosch	1,88
Groningen	1,89
Nijmegen	1,90
Tilburg	2,01
Eindhoven	2,04
Almere	2,27
Landelijk gemiddelde	1,98

Bron: Woononderzoek 2015

In Tabel 11 zijn de attachment cijfers te vinden van enkele gemeenten zoals deze gevonden zijn in het Woononderzoek. Allereerst moet hierbij vermeld worden dat het Woononderzoek een andere meetmethode hanteert dan de methode die eerder in deze scriptie is gebruikt. Deze place attachment is ten eerste gemeten met de vraag: 'In hoeverre bent u gehecht aan uw woonplaats?'. Ten tweede is hier een cijfer tussen de 1 en de 4 uitgekomen, waarbij 1 zeer gehecht is en 4 helemaal niet gehecht is. Dit betekent dat een lager cijfer een hogere mate van place attachment aangeeft. Om deze reden wordt het cijfer voor Almere dat uit dit onderzoek is gekomen gebruikt in plaats van het eerdere cijfer dat in deze scriptie is genoemd, om een goede vergelijking mogelijk te kunnen maken.

Wat er meteen opvalt aan deze tabel is dat het cijfer van Almere significant hoger is dan de cijfers van de andere gemeenten. Op het eerste gezicht lijkt dit de eerdere verwachtingen te bevestigen, de historische steden scoren een stuk lager op place attachment dan Almere doet en daarom zou er gesteld kunnen worden dat het ontbreken van een historisch karakter en een 'diepgewortelde identiteit' zorgen voor een lagere mate van place attachment. Wat er naast deze scores echter ook opvalt is dat het landelijke gemiddelde op 1,98 ligt, wat net als de scores van de historische steden significant lager ligt dan de score van Almere. Dit roept echter ook een andere vraag op: is het

mogelijk dat Almere een uitzondering is in Nederland, en dat het niet het historische kenmerk is dat de lagere mate van place attachment bepaalt in Almere?

Een tweede interessante vondst in deze tabel is de relatief lage score van Haarlem: 1,75. Haarlem en Almere zijn beiden onderdeel van de metropoolregio Amsterdam en delen hierin een aantal kenmerken (Metropoolregio Amsterdam, z.j). Naast dat er een grotere mate van samenwerking is tussen de steden in deze regio, zijn deze steden ook in een grotere mate afhankelijk van Amsterdam. Tot slot is het interessant dat de steden Tilburg en Eindhoven een stuk hogere score hebben dan de andere steden die gebruikt zijn voor de vergelijking met Almere. Een mogelijk interessante verklaring hiervoor zou kunnen zijn dat deze steden in tegenstelling tot de andere steden industriesteden zijn/waren en dat hierdoor een hele andere identiteit en manier van plaatsbinding is ontstaan.

Tabel 12: Vergelijking Attachment groeikernen

Stad	Attachment
Hellevoetsluis	1,92
Hoorn	1,96
Houten	2,01
Helmond	2,04
Huizen	2,08
Purmerend	2,15
Duiven	2,17
Capelle aan de IJssel	2,18
Zoetermeer	2,21
Haarlemmermeer	2,22
Almere	2,27
Nieuwegein	2,29
Westervoort	2,29
Lelystad	2,31

Bron: Woononderzoek 2015

In tabel 12 is een volgende set met vergelijkingen te vinden. De steden die in deze tabel zijn te vinden, zijn net zoals Almere in de tweede helft van de 20ste eeuw aangewezen als groeikernen of 'New Towns' om de groeiende bevolking in de grote steden op te kunnen vangen. Deze tabel laat een set met cijfers zien die vrij verschillend is van de eerste tabel. Ten eerste liggen de cijfers over het algemeen niet onder het landelijk gemiddelde van 1,98, maar erboven, wat betekent dat er over het algemeen een lagere mate van place attachment is in deze steden. Het grootste verschil tussen de meeste steden en Almere is dat deze steden niet in zijn geheel nieuw zijn. Deze steden bestonden al, maar zijn tijdens de eerste Nota Ruimtelijke Ordening aangewezen als groeikernen en zagen toen een explosieve groei in inwonersaantal (Faludi & Van der Valk, 1990). Naast Almere zijn Nieuwegein en Lelystad de enige twee steden in de lijst die in zijn geheel nieuw zijn gebouwd. De compleet nieuwe steden, waaronder Almere, krijgen de hoogste score van alle bekeken steden, wat betekent dat de place attachment in deze plekken relatief laag is. Ook de andere groeikernen die in deze tabel zijn meegenomen scoren onder het Nederlands gemiddelde, met uitzondering van Hellevoetsluis en Hoorn, een mogelijke verklaring hiervoor zou kunnen zijn dat deze voormalige dorpen iets rijker zijn in historie dan de andere groeikernen. Deze tabel lijkt echter op een iets andere trend dan werd verwacht. Het is niet zozeer die geschiedenis, of de afwezigheid van geschiedenis, die de mate van place attachment beïnvloedt, maar eerder het gebrek aan identiteit. Het grootste deel van de mensen die in deze steden is gaan wonen is ergens anders vandaan gekomen en deelt geen identiteit met de stad waar ze naartoe zijn getrokken. Hiernaast is het mogelijk dat deze steden nog niet genoeg tijd hebben gehad om een gedeelde identiteit te ontwikkelen die op haar beurt weer bij kan dragen aan de mate van place attachment van de inwoners van de stad. Over de jaren heen is de

mate van place attachment in de groeikernen het meest vooruitgegaan in vergelijking met de rest van Nederland (Deijl, 2013). Ook dit ondersteunt de conclusie dat een plek tijd nodig heeft om een sterke identiteit op te bouwen en om mensen meer met de stad te verbinden. Historische plekken zoals in tabel 11 te vinden hebben al een bepaalde identiteit opgebouwd en zijn minder onderhevig aan verandering, de place attachment van deze plekken is door de jaren heen nauwelijks veranderd (Deijl, 2013). De verwachting die deze cijfers scheppen is dat ook de groeikernen ooit richting het Nederlands gemiddelde trekken, zoals bij steden als Hellevoetsluis, Hoorn en Houten ook is gebeurd.

7. Conclusie & Discussie

In deze scriptie is geprobeerd de onderzoeksvraag *'In hoeverre voelen de bewoners van Almere zich verbonden met de stad Almere en aan welke identiteit verbinden de bewoners zich?'* te beantwoorden. Dit is gedaan aan de hand van drie verschillende onderzoeksvragen:

- Welke factoren bepalen de verbondenheid van de Almeerders met de stad?
- Hoe identiteitsbepalend zijn verschillende 'identity markers' voor de inwoners van Almere?
- Hoe verschilt de verbondenheid van de Almeerders met de inwoners van andere gemeenten in Nederland?

7.1 Place attachment en haar factoren

De eerste deelvraag die is gesteld gaat in op de verschillende factoren van de place attachment van Almere. Aan de hand van enquêtes is er geprobeerd deze vraag te beantwoorden.

Ten eerste komt het totale cijfer van place attachment uit op 3,41 op een schaal van 1 tot en met 5. Dit cijfer ligt net boven het midden van de gebruikte schaal en de algemene place attachment van de Almeerders kan hier dan ook mee worden beschreven als 'enigzins positief'. De variabele die het meest bepalend is voor place attachment is place identity. Deze variabele is opgesteld om aan te kunnen geven in hoeverre een respondent zich kan identificeren met de plek, in dit geval Almere. Uit de literatuur is gekomen dat een persoon die zich meer kan identificeren met een plek, ook een hogere mate van place attachment vertoont (Shamai, 1991).

Verder is een interessante uitkomst dat place dependence, de derde variabele die dicht op de eerste twee ligt, niet significant was. Hoe afhankelijk men is van de stad Almere lijkt onbelangrijk te zijn voor de mate van place attachment. Dit zou verklaard kunnen worden door het feit dat een groot deel van de bewoners meer afhankelijk is van Amsterdam en daarom Almere op een heel andere manier invult dan waar voornamelijk in de literatuur vanuit wordt gegaan, Almere is tot slot oorspronkelijk ook opgezet als satellietstad van Amsterdam (Reijndorp et al., 2012). Ook een paar andere variabelen waar van tevoren van werd verwacht dat deze van invloed zijn op de place attachment vallen buiten de boot. De leeftijd heeft een significant positief verband met de place attachment.. Verder was het ook de aanwezigheid van vrienden wat een sterk positief verband vormt met de place attachment. Dit sluit aan op de theorie dat het hebben van sociale banden op een plek helpt met het bevorderen van de place attachment (Hipp & Perrin, 2009).

7.2 De identiteit van Almere

Het tweede deel van het onderzoek ging in op de identiteit van Almere. Het doel was niet zozeer om uit te zoeken in hoeverre de inwoners zich identificeren met de stad, maar om uit te vinden wat het volgens de bewoners precies is wat de identiteit van de stad bepaalt. Ook deze vraag is aan de hand van een aantal enquêtes beantwoord. Er waren 22 identity markers opgesteld die deels werden bepaald door het beleid van de gemeente Almere en deels door de bewoners zelf. Ook hier konden de respondenten met een cijfer van 1 tot en met 5 aangeven in hoeverre ze vinden dat de identity marker bepalend is voor de stad Almere.

De groep markers die het meest prominent naar voren kwam was de groep van woonkenmerken, de markers veel groen en veel ruimte. In een zekere zin is deze uitkomst niet heel verrassend. De voornaamste reden waarom Almere was opgezet was wonen, het moest de groeiende bevolking van Amsterdam op kunnen vangen. De kenmerken waar Almere zich mee verkocht waren deze

kenmerken, er is veel groen, er is veel ruimte en men kan er relatief goedkoop wonen in de buurt van Amsterdam (Musterd et al., 2006). Vervolgens is er een andere marker die, niet geheel onverwachts, hoog is beoordeeld: 'Veel verschillende mensen'. wat betekent dat deze marker een belangrijk onderdeel uitmaakt van de Almeerse identiteit. Deze marker lijkt de theorie tegen te spreken dat de identiteit vaak een 'verhaal' is van de dominante groep (Holloway & Hubbard, 2001), de identiteit in Almere doet zich inclusiever voor dan wordt verwacht.

7.3 Place attachment in vergelijking

In het laatste deel van het onderzoek is er een blik geworpen op de place attachment van Almere in vergelijking met enkele andere gemeenten in Nederland. Voor dit deel is niet gebruik gemaakt van eigen onderzoek, maar is gebruik gemaakt van het Woononderzoek uit 2015. Op het eerste gezicht lijken de cijfers van de verschillende steden de verwachtingen te bevestigen: Almere als stad zonder historie, heeft een veel lagere mate van place attachment ten opzichte vergelijkbare steden die wel een rijke geschiedenis hebben. Na een vergelijking met andere groeikernen moet deze conclusie echter wel deels worden aangepast. De andere groeikernen scoren evenals Almere laag op het gebied van place attachment, er kan echter niet in zijn geheel worden gesteld dat de andere groeikernen compleet nieuw zijn, er bestond al een historische kern. Om deze reden lijkt de mate van place attachment een andere oorzaak te hebben. Het lijkt eerder het ontbreken van identiteit te zijn. Ook al hebben sommige van deze groeikernen al een geschiedenis, de mate van place attachment is net zo laag als in Almere. Het verschil tussen deze steden en de grotere historische steden is dat het grootste deel van de inwoners hier nieuw is en dat deze steden nog op zoek zijn naar een nieuwe identiteit. Ook deze scriptie ondersteunt dit, mensen die zich in een hogere mate identificeren met de stad hebben ook een hogere mate van place attachment.

7.4 Uiteindelijke conclusie

Place attachment is belangrijk voor een plek om meerdere redenen. Ten eerste bevordert een hogere mate van place attachment sociale cohesie en participatie (Low & Altman, 1992). Place attachment zorgt voor het trots zijn op de buurt en hiermee is men sneller geneigd om actief te zijn in het beschermen en het verbeteren van de plek. Ten tweede is resilience hier ook een belangrijk begrip. Als een gemeenschap dichter bij elkaar staat en meer is gehecht aan de plek, is de gemeenschap ook veel weerbaarder tegen veranderingen van buitenaf (Zwiers et al., 2016). Ook het bestaan van een sterke identiteit draagt bij aan de hechtheid van een gemeenschap. Als een gemeenschap een collectieve identiteit heeft om op te bouwen, wordt de place attachment bevordert en is men opnieuw sneller bereid om actief bij te dragen aan de gemeenschap (Raymond et al., 2010).

Uiteindelijk kan er worden geconcludeerd dat de bewoners van Almere zich redelijk verbonden voelen met de stad Almere. Alhoewel de mate van place attachment niet uitzonderlijk hoog is, is deze wel enigzins positief, wat al een verbetering is ten opzichte van wat er vaak gesteld wordt (Deijl, 2013). Daarnaast lijkt de belangrijkste verklaring voor deze place attachment, place identity te zijn. Mensen die zich in een hogere mate kunnen identificeren met de plek zijn over het algemeen hier ook meer aan gehecht. Het hebben van een sterke identiteit vormt ook in Almere een goede basis voor place attachment. Daarnaast zijn het vooral de leeftijd en de aanwezigheid van vrienden die de place attachment lijken te bepalen. De leeftijd heeft, zoals ook in de literatuur is gesteld, een zwak

maar positief effect op place attachment (Lewicka, 2005). De aanwezigheid van vrienden kan het best gekoppeld worden aan het persoonlijke aspect van place attachment (Raymond et al., 2010). De aanwezigheid van sociale banden draagt bij aan de place attachment van een persoon.

Vervolgens bestaat de identiteit van Almere die zo belangrijk is voor de place attachment vooral uit een paar woonkenmerken. Het zijn voornamelijk de aanwezigheid van veel groen en ruimte die worden gezien als identiteitsbepalend voor Almere. Hiernaast is het ook de aanwezigheid van veel verschillende mensen die door de Almeerders als een belangrijk onderdeel van de identiteit wordt gezien. In vergelijking tot andere steden in Nederland scoort Almere relatief laag op het gebied van place attachment. De belangrijkste verklaring hiervoor lijkt te zijn dat Almere, net als de andere groeikernen, nog tijd nodig heeft om echt een eigen identiteit op te kunnen bouwen, en dat dit op een gegeven moment op een gelijk niveau met de andere grote steden kan komen te liggen.

7.5 Discussie

Alhoewel er een aantal interessante conclusies zijn getrokken op het gebied van place attachment in Almere, zijn er ook een aantal kanttekeningen bij te zetten. Ten eerste is dit onderzoek afhankelijk van slechts één tijdsmoment, dit maakt het lastig om te kunnen concluderen in hoeverre de place attachment van Almere door de tijd heen is veranderd. Om meer kracht bij dit onderzoek te kunnen zetten zou het bijvoorbeeld een goed idee zijn om over een aantal jaar hetzelfde onderzoek nog een keer uit te voeren. Hiermee zou een beter beeld geschept kunnen worden van de verandering in de place attachment, maar ook in de achterliggende redenen hiervan. Dit zou een beter idee kunnen geven van de onderdelen waaraan gewerkt kan worden.

Ook de identiteit van Almere kan nog veel verder worden uitgediept. Dit onderzoek heeft zich bezig gehouden met het in kaart brengen van de identiteit. Hiernaast zou het bijvoorbeeld ook interessant kunnen zijn om te onderzoeken wat deze identiteit voor de Almeerders betekent, is dit bijvoorbeeld een punt van trots, of zou men liever willen zien dat deze identiteit een andere richting opgaat? Verder was het erg lastig om een goede vergelijking te kunnen scheppen met andere steden in Nederland. De voornaamste reden hiervoor is dat een gelijksoortig onderzoek in een andere stad buiten de schaal van dit onderzoek lag. Het zou echter wel interessant kunnen zijn om een volledig en soortgelijk onderzoek in een andere stad uit te voeren (bijvoorbeeld een historische stad of een andere New Town) om de verschillen beter in kaart te kunnen brengen.

Literatuur

- Allen, I. E., & Seaman, C. A. (2007). Likert scales and data analyses. *Quality progress*, 40(7), 64.
- Bailey, N., Kearns, A., & Livingston, M. (2012). Place attachment in deprived neighbourhoods: the impacts of population turnover and social mix. *Housing Studies*, 27(2), 208-231.
- Barth, F. (1995). Other knowledge and other ways of knowing. *Journal of anthropological research*, 51(1), 65-68.
- Blunt, A., & Dowling, R. (2006). Home Routledge. New York.
- Boelhouwer, P. J. (2015). *Financiële situaties houden Nederlandse koopwoningmarkt in houdgreep: een verklaring voor de recessie op de koopwoningmarkt*. Fiscaal Economisch Instituut/Erasmus Universiteit Rotterdam.
- Bolan, M. (1997). The mobility experience and neighborhood attachment. *Demography*, 34(2), 225-237.
- Bontje, M. (2002). *Van groeikern tot Deltametropool*. Amsterdam: Amsterdam University Press.
- Brown, B., Perkins, D. D., & Brown, G. (2003). Place attachment in a revitalizing neighborhood: Individual and block levels of analysis. *Journal of environmental psychology*, 23(3), 259-271.
- Brown, G., & Raymond, C. (2007). The relationship between place attachment and landscape values: Toward mapping place attachment. *Applied geography*, 27(2), 89-111.
- Buijs, A. E., Langers, F., & De Vries, S. (2006). Een andere kijk op groen. Beleving van natuur en landschap in Nederland door allochtonen en jongeren. Rapport, 24.
- Cammen, H. van der & de Klerk, L.A. (1996). *Ruimtelijke ordening. De ontwikkelingsgang van de ruimtelijke ordening in Nederland*. Derde herziene druk. Utrecht: Het Spectrum
- Cammen, H. van der & Klerk, L. A. (2003). *Ruimtelijke ordening: van grachtengordel tot Vinex-wijk*. Het Spectrum.
- CBS (2016) Bevolkingsontwikkeling; regio per maand. Amsterdam: CBS.
- CBS (2016) Bevolking; ontwikkeling in gemeenten met 100.000 of meer inwoners. Amsterdam: CBS.
- Cresswell, T. (2014). *Place: An Introduction*. John Wiley & Sons.
- Dagevos, J. (2009). *Ruimtelijke concentratie van niet-westerse migranten: achtergronden, gevolgen en aangrijpingspunten voor het beleid*. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.
- Deijl, T. R. (2013). New Towns op zoek naar identiteit.
- Dichtbij (2013). Primark effect: Bezoekersaantal stijgt met 14 procent. <http://www.dichtbij.nl/almere/regionaal-nieuws/artikel/3243706/primark-effect-bezoekersaantal-stijgt-met-14-procent.aspx> (geraadpleegd op 14 juli 2016).
- Dichtbij (2015). Imago van Almere niet verbeterd. <http://www.dichtbij.nl/almere/regionaal-nieuws/artikel/4196265/imago-van-almere-niet-verbeterd.aspx> (geraadpleegd op 14 juli 2016).

- Edin, P. A., Fredriksson, P., & Åslund, O. (2003). Ethnic enclaves and the economic success of immigrants: Evidence from a natural experiment. *The Quarterly Journal of Economics*, 329-357.
- Faludi, A., & Van der Valk, A. J. (1990). *De groeikernen als hoekstenen van de Nederlandse ruimtelijke planningdoctrine*. Assen/Maastricht: Van Gorcum.
- Fried M. 2000. Continuities and discontinuities of place. *Journal of Environmental Psychology* 20:193–205.
- Frijhoff, W. T. M. (1995). *De sprekende stad: stedelijke identiteit en ruimtelijke ordening*. Gemeente Almere (2009). *Structuurvisie Almere 2.0*. Almere: Gemeente Almere
- Gemeente Almere (2012). *Het verhaal Almere*. Almere: Gemeente Almere
- Gemeente Almere (2013). *Sociale Atlas van Almere 2013*. Almere: Gemeente Almere
- Gemeente Almere (2013). *Veiligheidsmonitor Wijkpeiling 2013*. Almere: Gemeente Almere.
- Gemeente Almere (2015). *Het IMAGO van Almere anno 2015*. Almere: Gemeente Almere.
- Hennink, M., Hutter, I., & Bailey, A. (2010). *Qualitative research methods*. Sage.
- Hidalgo, M. C., & Hernandez, B. (2001). Place attachment: Conceptual and empirical questions. *Journal of environmental psychology*, 21(3), 273-281.
- Hipp J, Perrin AJ. 2009. The simultaneous effect of social distance and physical distance on the formation of neighbourhood ties. *City and Community* 8(1): 5–25.
- Hobsbawm, E., & Ranger, T. (Eds.). (2012). *The invention of tradition*. Cambridge University Press.
- Holloway, L., & Hubbard, P. (2001). *People and place: the extraordinary geographies of everyday life*. Pearson Education.
- Hummon, D. M. (1992). Community attachment. In *Place attachment* (pp. 253-278). Springer US.
- Hurenkamp, M., & Tonkens, E. (2011). *De onbeholpen samenleving: burgerschap aan het begin van de 21e eeuw*. Amsterdam University Press.
- Jorgensen, B. S., & Stedman, R. C. (2001). Sense of place as an attitude: Lakeshore owners attitudes toward their properties. *Journal of environmental psychology*, 21(3), 233-248.
- Krannich, R. S., & Greider, T. (1984). Personal well-being in rapid growth and stable communities: Multiple indicators and contrasting results. *Rural Sociology*, 49(4), 541.
- Kyle, G., Graefe, A., & Manning, R. (2005). Testing the dimensionality of place attachment in recreational settings. *Environment and behavior*, 37(2), 153-177.
- Lewicka, M. (2005). Ways to make people active: role of place attachment, cultural capital and neighborhood ties. *Journal of Environmental Psychology*, 4, 381-395.
- Lewicka M. 2010. What makes neighborhood different from home and city? Effects of place scale on place attachment. *Journal of Environmental Psychology* 30(1): 35–51.
- Lewicka, M. (2011). Place attachment: How far have we come in the last 40 years? *Journal of Environmental Psychology*, 31, 207-230.
- Low, S. M. (1992). Symbolic ties that bind. In *Place attachment* (pp. 165-185). Springer US.

- Low, S. & Altman, I. (1992). Place attachment: A conceptual Inquiry. In I. Althman & S. Low (Eds), *Place Attachment*, New York: Plenum
- Maliepaard, M., Lubbers, M., & Gijsberts, M. (2010). Generational differences in ethnic and religious attachment and their interrelation. A study among Muslim minorities in the Netherlands. *Ethnic and Racial Studies*, 33(3), 451-472.
- Manzo, L. C., & Perkins, D. D. (2006). Finding common ground: The importance of place attachment to community participation and planning. *Journal of planning literature*, 20(4), 335-350.
- Metropoolregio Amsterdam (z.j.). Metropoolregio Amsterdam deelnemers. <http://www.metropoolregioamsterdam.nl/over-mra/deelnemers> (geraadpleegd op 25 juli, 2016).
- Moore, R. L., & Graefe, A. R. (1994). Attachments to recreation settings: The case of rail-trail users. *Leisure Sciences*, 16, 17-31.
- Musterd, S., Bontje, M., & Ostendorf, W. (2006). The changing role of old and new urban centers: The case of the Amsterdam region. *Urban Geography*, 27(4), 360-387.
- Norusis, M. (2008). *SPSS 16.0 statistical procedures companion*. Prentice Hall Press.
- Omroep Flevoland (2016). *Economische kracht van Almere*. Lelystad: Omroep Flevoland
- Rijksoverheid (1983). *Wet tot instelling gemeenten Almere en Zeewolde*. Den Haag: Rijksoverheid
- Peeters, J. (2008) *Almere*.
- Planbureau voor de Leefomgeving (2012). *Nieuwe steden in de Randstad*. Den Haag: Planbureau voor de Leefomgeving
- Proshansky, H. M. (1978). The city and self-identity. *Environment & Behaviour*, 10, 147-169.
- Proshansky, H. M., Fabian, A. K., & Kaminoff, R. (1983). Place-identity: Physical world socialization of the self. *Journal of environmental psychology*, 3(1), 57-83.
- Raymond, C. M., Brown, G., & Weber, D. (2010). The measurement of place attachment: Personal, community, and environmental connections. *Journal of Environmental Psychology*, 30(4), 422-434.
- Reijndorp, A., L. Bijlsma, I. Nio & R. van der Wouden (2012), *Nieuwe steden in de Randstad*. Verstedelijking en suburbaniteit, Den Haag: Planbureau voor de Leefomgeving
- Relph, E. (1976). *Place and placelessness* (Vol. 1). Pion.
- Rijksoverheid (1983). *Wet tot instelling gemeenten Almere en Zeewolde*. Den Haag: Rijksoverheid
- Rijksoverheid (2015). *Woononderzoek Nederland (WoON)*. <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/onderzoeken-over-bouwen-wonen-en-leefomgeving/inhoud/lopende-onderzoeken/woononderzoek-nederland-woon> (geraadpleegd op 25 juli 2016).
- Rijnks, R. H., & Strijker, D. (2013). Spatial effects on the image and identity of a rural area. *Journal of Environmental Psychology*, 36, 103-111.
- Shamai, S. (1991). Sense of place: An empirical measurement. *Geoforum*, 22, 347-358.

Shumaker, S. A. & Taylor, R. B. (1983). Toward a clarification of people-place relationships: a model of attachment to place. In N. R. Feimer & E. S. Geller (Eds), *Environmental Psychology. Directions and perspectives*, New York: Praeger.

Stedman, R. C. (2002). Toward a social psychology of place predicting behavior from place-based cognitions, attitude, and identity. *Environment and behavior*, 34(5), 561-581.

Stokols, D. & Shumaker, S. A. (1981). People in places: A transactional view of settings. In J. Harvey (Ed.), *Cognition, Social Behaviour, and the Environment*. NJ: Erlbaum.

Talen, E. (1999). Sense of community and neighbourhood form: An assessment of the social doctrine of new urbanism. *Urban studies*, 36(8), 1361-1379.

Taylor, R. B., Gottfredson, S. D. & Brower, S. (1985). Attachment to place: discriminant validity, and impacts of disorder and diversity. *American Journal of Community Psychology*, 13, 525-542.

Tempelman, S. (1999). Duiken in het duister: een gematigd constructivistische benadering van culturele identiteit. *Migrantenstudies*, 2, 70-82.

Van Aalst., J.W. (2015). Topografische Gemeentekaart Almere.

<https://nl.wikipedia.org/wiki/Almere#/media/File:Gem-Almere-OpenTopo.jpg> (geraadpleegd op 14 juli 2016).

Volkskrant (2002). Rabo legt beslag vanwege affaire Eemnes-filiaal.

<http://www.volkskrant.nl/archief/rabo-legt-beslag-vanwege-affaire-eemnes-filiaal~a637001/> (geraadpleegd 15 juli 2016).

Vorkinn, M., & Riese, H. (2001). Environmental concern in a local context: the significance of place attachment. *Environment and Behavior*, 33, 249-263.

Williams, D. R., & Roggenbuck, J. W. (1989). Measuring place attachment: Some preliminary results. In *NRPA Symposium on Leisure Research, San Antonio, TX* (Vol. 9).

Wilson, G. A. (2012). Community resilience, globalization, and transitional pathways of decision-making. *Geoforum*, 43(6), 1218-1231.

WoON (2015), Woononderzoek Nederland 2015. Samenwerking tussen het Ministerie voor Wonen, Wijken en Integratie (WWI) en het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS). Enquêteonderzoek.

Xu, M., de Bakker, M., Strijker, D., & Wu, H. (2015). Effects of distance from home to campus on undergraduate place attachment and university experience in China. *Journal of Environmental Psychology*, 43, 95-104.

Zuidgeest, M., de Boer, D., Hendriks, M., & Rademakers, J. (2008). Verschillende dataverzamelingmethoden in CQI onderzoek: een overzicht van de respons en representativiteit van respondenten. *TSG*, 86(8), 455-462.

Zwiers, S., Markantoni, M., & Strijker, D. (2016). The role of change-and stability-oriented place attachment in rural community resilience: a case study in south-west Scotland. *Community Development Journal*.

Bijlage 1: De gebruikte enquête

Ten eerste heb ik een aantal stellingen voor u, kunt u aangeven in hoeverre u het eens bent met de onderstaande stellingen? (1=Helemaal niet mee eens, 5=Helemaal mee eens).

Stelling	1	2	3	4	5
Ik voel me op mijn gemak als ik in Almere ben					
Ik voel me het meest gelukkig als ik in Almere ben.					
Almere is mijn favoriete plek om te zijn.					
Ik mis Almere heel erg als ik er voor een langere tijd van weg ben.					
Almere is voor mij de beste plek om de dingen te doen die ik graag doe.					
Wat mij betreft zijn er betere plekken om te zijn dan in Almere.					
Almere is geen goede plek om de dingen te doen die ik graag doe.					
De stad Almere is een goede reflectie voor wie ik ben als persoon.					
Ik heb het gevoel dat ik echt mezelf kan zijn in Almere.					
Almere zegt erg weinig over wie ik ben als persoon.					

Werkt u momenteel in Almere?

Ja

Nee

Niet van toepassing

Bent u momenteel lid van een club in Almere?

Ja

0 Nee

Woont het grootste deel van uw familie in Almere?

0 Ja

0 Nee

Woont het grootste deel van uw vrienden in Almere?

0 Ja

0 Nee

Hoelang woont u al in Almere? (in jaren)

.....

Heeft u een huur- of een koopwoning?

0 Huurwoning

0 Koopwoning

0 Niet van toepassing

Vervolgens heb ik hier een aantal fysieke en culturele aspecten van Almere, kunt u mij aangeven in hoeverre u vindt dat deze markers bepalend zijn voor de identiteit van Almere? (1=geen invloed op de identiteit, 5=zeer sterk bepalend voor de identiteit)

Aspect	1	2	3	4	5
Stadslandgoed 'De Kempphaan'					
Stadhart Almere					
De Noorderplassen					
De Havenkom in Almere-Haven					
Het Kasteel					
De Primark in Almere-Stad					
Almeerderstrand					
Libelle Zomerweek					
Floriade					
Uitgaan					
Veel groen					
Veel ruimte					
Watersport					
Kindvriendelijk					
Veilig					
Moderne inrichting					
Dode sfeer					
Geen historie					
Veel verschillende mensen					
Dynamisch					
Satteliet van Amsterdam					
Vrijheid					

Tot slot heb ik nog een paar achtergrondsvragen voor u:

In welke buurt woont u?

.....

Wat is uw hoogst genoten opleiding?

Geen

Lager onderwijs

VMBO

MBO

HAVO

VWO

HBO

WO

Zijn uw grootouders geboren in Nederland?

Ja

Nee

Zijn uw ouders geboren in Nederland?

Ja

Nee

Bent u geboren in Nederland?

Ja

Nee

Zou u zich identificeren als Nederlands?

Ja

Nee

Wat is uw leeftijd?

.....

Wat is uw geslacht?

Man

Vrouw

Anders